

OPŁATY LEASINGOWE I ICH PRAWNOPODATKOWA KWALIFIKACJA

JANUSZ CABAJ

1. WSTĘP

Nikt obecnie nie kwestionuje występowania związków pomiędzy prawem podatkowym i prawem cywilnym. Zjawiska i zdarzenia będące przedmiotem opodatkowania opisywane są z wykorzystaniem pojęć wypracowanych na gruncie cywilistycznym. Niekiedy nawet, to właśnie prawo podatkowe zdaje się być podstawowym mechanizmem rozwoju pewnych tendencji silnie zakorzenionych w innych gałęziach prawa. Zjawisko wypierania umów o pracę tzw. samozatrudnieniem czy wyodrębnianie w ramach wynagrodzenia ze stosunku pracy części, która odpowiadałaby przeniesieniu na pracodawcę autorskich praw majątkowych, z pewnością są silnie skorelowane z prawem podatkowym, choć po części także z prawem ubezpieczeń społecznych. Jednak bodaj najlepszym przykładem ilustrującym wpływ prawa podatkowego na rozwój instytucji prawa cywilnego jest leasing. Żadna inna umowa nazwana prawa cywilnego nie doczekała się tak szczegółowych i wyraźnie wyodrębnionych regulacji w prawie podatkowym. Co więcej, to właśnie regulacje prawa podatkowego stały się rozstrzygające, czy nawiązać stosunek leasingu i jaka ma być treść tego stosunku. Przykładowo – tzw. leasing konsumencki rzadko występuje w praktyce właśnie ze względu na mało atrakcyjne dla konsumenta regulacje podatkowe. Zatem umowy leasingu zawierają głównie przedsiębiorcy; tych zaś przed wszystkim interesują kwestie podatkowe. Ta uwaga odnosi się niekoniecznie do przedsiębiorców zorganizowanych w spółki akcyjne notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych, ale do podmiotów znacznie mniejszych, w tym do całej rzeszy osób, które działalność gospodarczą podejmują bardziej z przymusu ekonomicznego aniżeli z wyboru.

Artykuł niniejszy ma na celu analizę wszelkich istotnych, z perspektywy prawa podatkowego, przepływów finansowych związanych z umową leasingu. Kolejność, w jakiej analizowane są wspomniane płatności dostosowana jest do klasycznej cywilistycznej sekwencji stosunku umownego w ujęciu dynamicznym: nawiązanie – wykonanie – zakończenie umowy leasingu.

2. CHARAKTER PRAWNY

W prawie podatkowym leasing został uregulowany ustawowo 1.10.2001 r.¹ czyli blisko rok później niż w Kodeksie cywilnym². Jednakże już od roku 1993 obowiązywało rozporządzenie Ministra Finansów regulujące niektóre kwestie, mające znaczenie podatkowe, a dotyczące także umów określanych potocznie jako *leasing*³. Wspomniane określenie nie doczekało się jak dotąd alternatywy w języku polskim i zapewne już się nie doczeka, ponieważ w świetle ustawy o języku polskim⁴ zostało uznane za należące do terminologii technicznej zwyczajowo stosowanej i nie ma normatywnego obowiązku poszukiwania dla tego wyrażenia odpowiednika w języku polskim. W języku polskim ustawodawca wprowadził jednak, nieskorelowane z nazwą samej umowy, oznaczenie stron: finansujący i korzystający. Rezygnacja z rozpowszechnionych oznaczeń: leasingodawca i leasingobiorca na rzecz nowych, w zamyśle ustawodawcy ma podkreślać kredytowy charakter umowy leasingu⁵.

Pojęcie umowy leasingu podatkowego⁶ jest znacznie szersze niż to, określone na gruncie cywilistycznym⁷, przy czym to drugie zawiera się w pierwszym. Wskazuje się na elementy konstytutywne leasingu podatkowego, które, jeżeli wystąpią to przesądzą, że dana umowa, bez względu na jej nazwę (lub jej brak), zostanie zakwalifikowana jako leasing. Są one następujące: (i) oznaczony czas zawarcia umowy; (ii) oddanie (przez finansującego będącego właścicielem lub współwłaścicielem)⁸ przedmiotu umowy do odpłatnego używania lub używania i pobierania pożytków; (iii) suma opłat równa co najmniej wydatkom na nabycie przedmiotu umowy⁹.

Kodeks cywilny rozróżnia zasadniczo leasing pośredni i bezpośredni¹⁰. W ramach leasingu pośredniego można wyróżnić, choć brak jest takiego wyróżnienia normatywnie, leasing zwrotny.

¹ Art. 4 ustawy z 6 września 2001 r. o zmianie ustaw: o podatku dochodowym od osób fizycznych, o podatku dochodowym od osób prawnych oraz od podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. Nr 106, poz. 1150).

² Art. 1 pkt 1 ustawy z 26 lipca 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 74, poz. 857), która wchodzi w życie 9 grudnia 2000 r.

³ Rozporządzenie Ministra Finansów z 6 kwietnia 1993 r. w sprawie zaliczenia przedmiotu najmu lub dzierżawy rzeczy albo praw majątkowych do składników majątku stron tych umowy (Dz.U. Nr 28, poz. 129).

⁴ Art. 11 pkt 5 ustawy z dnia 7 października 1999 r. o języku polskim (t.j. Dz.U. z 2 lutego 2011 r. Nr 43, poz. 224).

⁵ J. Poczybut [w:] J. Panowicz-Lipska (red.), *System Prawa Prywatnego*, Tom 8, Warszawa 2004, s. 246.

⁶ Art. 17a pkt 1 u.p.d.o.p. – Ustawy z 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz.U. z 30 maja 2014 r., poz. 851 z późn. zm.) oraz art. 23a pkt 1 u.p.d.o.f. – Ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 17 stycznia 2012 r., poz. 361 z późn. zm.)

⁷ Art. 709¹ KC – Ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.)

⁸ Wyr. WSA w Łodzi z 24.VII.2012 r., I SA/Łd 689/12; <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/2A44C-C5D3F> [dostęp: 19.11.2015].

⁹ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz LEX*, Warszawa 2015, s. 922.

¹⁰ Por. art. 709¹⁸ k.c.

Ustawy o podatkach dochodowych wyróżniają leasing operacyjny i finansowy a także leasing gruntów i prawa wieczystego użytkowania gruntów¹¹. Ściśle rzecz biorąc, ustawy podatkowe nie posługują się pojęciami *leasing operacyjny* i *leasing finansowy*, jednakże są one powszechnie przyjęte w obrocie gospodarczym i stosowane przez organy podatkowe i sądowe¹². Natomiast leasing gruntów i prawa wieczystego użytkowania gruntów jest zasadniczo podtypem leasingu finansowego, ale wyróżniony został z uwagi na istotne odrębności. Wiązą się one przede wszystkim z tym, że grunty i prawo wieczystego użytkowania gruntów nie podlegają amortyzacji¹³. Z tego powodu sytuacja prawnopodatkowa korzystającego jest zasadniczo odmienna, czy po prostu – mniej korzystna. Wyrażane są również i takie opinie, w których leasing gruntów, z podatkowego punktu widzenia, jest traktowany jako zupełnie odrębny stosunek prawny¹⁴. Każdy z tych typów leasingu może mieć charakter konsumencki – także leasing gruntów, jest ostatecznie podtypem leasingu finansowego¹⁵. Dopuszczalny jest także leasing zwrotny. W prawie podatkowym, kwalifikacja: leasing pośredni – bezpośredni nie ma znaczenia. Niektórzy utrzymują, że art. 709¹⁶ KC daje podstawy do rozróżnienia dwóch typów leasingu, określonych później jako finansowy i operacyjny. Miałyby się to wiązać ze zobowiązaniem finansującego (bądź jego brakiem) do przeniesienia na korzystającego własności przedmiotu leasingu po zakończeniu umowy¹⁶. Jednakże, w świetle regulacji dotyczących podatków dochodowych, po zakończeniu leasingu zarówno finansowego jak i operacyjnego, finansujący wcale nie musi być zobowiązany do przeniesienia własności przedmiotu leasingu na korzystającego. Takie zobowiązanie finansującego ma jednak znaczenie dla kwalifikacji danej umowy leasingu z perspektywy ustawy VAT¹⁷, o czym więcej w dalszej części artykułu, dotyczącej opcji zakupu.

Również w prawie bilansowym absolutnie podstawowe znaczenie ma podział na leasing operacyjny i finansowy¹⁸. W sferze konsekwencji prawnopodatkowych najważniejsze jest ustalenie, jakie koszty uzyskania przychodu mogą wykazać strony umowy i jaki przychód winien wykazać finansujący. Zaś w odniesieniu do kosztów, bodaj najważniejszą kwestią jest ustalenie, która ze stron posiada uprawnienie do dokonywania odpisów amortyzacyjnych. W przypadku, gdy uprawnienie do dokonywania odpisów amortyzacyjnych przysługuje finansującemu mamy do czynienia z leasingiem operacyjnym a gdy przysługuje korzystającemu – z leasingiem finansowym. Dalsze konsekwencje podatkowe wynikają z tego właśnie rozróżnienia¹⁹. Ponadto należy zauważyć,

¹¹ Przede wszystkim należy wskazać art. 17b, 17f, 17i u.p.d.o.p. oraz art. 23b, 23f i 23i u.p.d.o.f.

¹² P. Małecki, M. Mazurkiewicz, *CIT. Podatki i rachunkowość*, Warszawa 2015, s. 915.

¹³ *Ibidem*, s. 949.

¹⁴ W. Dmoch, *Podatek dochodowy od osób prawnych*, Warszawa 2015, s. 598.

¹⁵ J. Marciniuk (red.), *Podatek dochodowy od osób fizycznych. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 653; K. Pyzio [w:] A. Obońska, A. Waclawczyk, A. Walter, *Podatek dochodowy od osób prawnych*, Warszawa 2014, s. 870.

¹⁶ P. Małecki, M. Mazurkiewicz, *CIT...*, *op. cit.*, s. 917.

¹⁷ Ustawa z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 29 lipca 2011, Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.)

¹⁸ Główne różnice między nimi można wskazać odwołując się do wskazanych wyżej art. 17b u.p.d.o.p./23b u.p.d.o.f. oraz 17f u.p.d.o.p./23f u.p.d.o.f.

¹⁹ P. Małecki, M. Mazurkiewicz, *CIT...*, *op. cit.*, s. 941.

że odpisy amortyzacyjne winny być dokonywane zgodnie ze stosownymi przepisami²⁰, bez względu na okres trwania umowy²¹, także w przypadku zmiany tego okresu²². Jeżeli żadna ze stron nie dokonuje odpisów amortyzacyjnych, to mamy do czynienia albo z leasingiem finansowym konsumenckim albo z leasingiem gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów.

W przypadku podmiotów zobowiązanych do prowadzenie ksiąg rachunkowych, a są to podmioty wskazane w art. 2 ust. 1 RachU²³, kwalifikacja: leasing finansowy – operacyjny dokonywana jest na podstawie przepisów ustawy o rachunkowości²⁴. Ściśle rzecz biorąc są to kryteria rozstrzygające, która ze stron umowy leasingu może zaliczyć do swych aktywów środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne, które są przedmiotem leasingu. Kryteria tam wskazane nie są jednak tożsame z kryteriami ustanowionymi w ustawach podatkowych i co więcej – nie mogą decydować o skutkach prawno podatkowych. Zwraca się uwagę, że kryteria prawa bilansowego bardziej odzwierciedlają treść ekonomiczną danego stosunku prawnego aniżeli kryteria podatkowe²⁵. Ostatecznie przesądzają one, że w większości przypadków prawo bilansowe zakwalifikuje leasing jak finansowy²⁶. Jednakże wynik finansowy podmiotu ustalony na podstawie przepisów prawa bilansowego stwarza jedynie możliwość (stanowi punkt wyjścia) ustalenia dochodu lub straty podatkowej²⁷. Z obowiązku prowadzenia ewidencji rachunkowej, zgodnie z odrębnymi przepisami, w sposób zapewniający określenie wysokości dochodu (straty) wynika jedynie, że przepisy określają sposób dokumentowania stanów faktycznych mających wpływ określenie wysokości podatku ale same nie rozstrzygają o jego wysokości²⁸. Na sposób dokumentowania zdarzeń dotyczących leasingu mogą ponadto mieć wpływ: polityka rachunkowości danej jednostki, Międzynarodowe Standardy Rachunkowości, w szczególności MSR nr 17 oraz Krajowe Standardy Rachunkowości, w szczególności KSR nr 5. Orzecznictwo generalnie wyklucza możliwość prostego odesłania do prawa bilansowego w kwestiach nieuregulowanych w prawie podatkowym²⁹.

²⁰ Art. 16a – 16m u.p.d.o.p./22a – 22m u.p.d.o.f. Uprawniony, o ile spełnione są określone warunki może zastosować jedną z następujących metod amortyzacji: (i) amortyzację liniową wg. stawek amortyzacyjnych podanych w Wykazie rocznych stawek amortyzacyjnych; (ii) amortyzację liniową wg. stawek indywidualnych; (iii) amortyzację degresywną; (iv) jednorazowy odpis amortyzacyjny do wysokości 50 000 euro rocznie.

²¹ Pismo Podlaskiego Urzędu Skarbowego w Białymstoku z 12.02.2007 r., PO-II/423/77/AN/06, Serwis Podatkowy 2007, nr 8, s. 55.

²² Pismo Izby Skarbowej w Poznaniu z 23.IX.2008 r., ILPB3/423-399/08-2/Ds; http://www.podatkownik.info/interpretacje_podatkowe/interpretacja/ilpb3_423_399_08_2_ds,191217 [dostęp: 19.11.2015].

²³ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 11 marca 2013 r., poz. 330 z późn. zm.)

²⁴ Art. 3 ust. 4 w zw. z art. 2 ust. 1 pkt 15 RachU.

²⁵ J. Gad [w:] E. Walińska (red.), *Ustawa o rachunkowości. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 138.

²⁶ P. Małecki, M. Mazurkiewicz, *CIT...*, op. cit., s. 919.

²⁷ Wyr. WSA w Warszawie z 26.03.2007 r., III SA/Wa 2431/06, OSG 2008, nr 10, poz. 86.

²⁸ Wyr. NSA z 8.06.1995 r., SA/Po, 416/95 POP 1998, nr 4, poz. 135. W wyroku tym NSA dokonał wykładni celowościowej art. 9 ust. 1 u.p.d.o.p.

²⁹ Wyr. NSA z 2.04.1996 r., SA/Ka 1405/95, POP 1998, nr 2, poz. 56.

3. OPŁATA WSTĘPNA

Przede wszystkim, korzystający często musi wnieść opłatę wstępną, zwaną czynszem inicjalnym lub ratą zerową. Przepisy Kodeksu cywilnego nie wspominają o takiej opłacie, ale konsekwencje jej wniesienia regulują ustawy podatkowe.

Po pierwsze, opłatę wstępną zalicza się do sumy ustalonych opłat, podobnie jak raty. Do tej sumy zalicza się także wartość wykupu przedmiotu leasingu, jeżeli wartość ta została ustalona w umowie.

Po drugie, wyżej wymienione wartości zalicza się na sumę ustalonych opłat w kwotach netto (to znaczy bez uwzględnienia podatku VAT).

Po trzecie wreszcie, należy rozważyć, czy w świetle ogólnej definicji kosztu podatkowego, opłata wstępna może być zakwalifikowana jako taki koszt. A dokładniej – kwalifikację, że opłata ta stanowi koszt podatkowy, trudno jest zakwestionować; idzie raczej o to, czy koszt ten można rozpoznać podatkowo w dacie jego poniesienia, czy też może należy rozpoznawać go proporcjonalnie do rat spłacanych w dalszych okresach. Wątpliwość ta wiąże się z interpretacją (jak się okazało błędnie dokonywaną przez organy podatkowe) przepisów prawa podatkowego³⁰, które regulują kwestię kosztów pośrednich (literalnie: kosztów innych niż bezpośrednie). Jak nietrudno się domyślić, organy podatkowe uznają opłatę wstępną za koszt, który należy rozpoznawać sukcesywnie, wraz z zapłatą kolejnych rat leasingowych³¹. Sądy administracyjne zajmują stanowisko zgoła odmienne³². Sedno kontrowersji polega na tym, czy należy zastosować zdanie pierwsze czy zdanie drugie wspomnianego przepisu. Ostatecznie, mówiąc najogólniej, o tym czy opłata wstępna uzyska taką czy inną kwalifikację decydują postanowienia umowy leasingu, a przepisy podatkowe – po ich prawidłowej interpretacji – nie zakazują rozpoznania tego kosztu podatkowego w dacie jego poniesienia³³. Wynika to z faktu, że nieuiszczenie opłaty wstępnej jest przyczyną niemożności skorzystania z leasingu. Nie sposób zatem zaaprobować sukcesywnego jej podatkowego

³⁰ Art. 15 ust. 4d u.p.d.o.p./22 ust. 5c u.p.d.o.f.

³¹ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z 31.12.2008 r., IBPB3/423-930/08/CzP, http://msp.money.pl/akty_prawne/interpretacje-podatkowe/podatek;dochodowy;od;osob;prawnych,1189,30361.html [dostęp: 14.08.2015]; pismo Izby Skarbowej w Katowicach z 11.02.2009 r., IBPBI/1/415-844/08/WRz, Serwis Podatkowy 2009, Nr 7, s. 53–54.

³² Wyr. WSA w Gdańsku z 1.07.2009 r., I SA/Gd 270/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/A375E842C0> [dostęp: 19.11.2015]; wyr. WSA w Warszawie z 20.02.2009 r., III SA/Wa 1519/08, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/nimvd/wsa,III-SA-Wa-1519-08,interpretacje_podatkowe_podatek_dochodowy_od_osob_fizycznych/6/ [dostęp: 19.11.2015]; wyr. WSA w Białymstoku z 1.04.2009 r., I SA/Bk 614/08, Jurysdykcja Podatkowa 2009, Nr 4, s. 9.

³³ Obecnie organy podatkowe dostosowały się zasadniczo do poglądów judykatury. Prawidłowa interpretacja przepisów podatkowych ma już miejsce w interpretacjach indywidualnych Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 28.11.2013 r., IPTPB1/415-573/13-4/MD, <http://oswiata.inforlex.pl/katalogi/orzeczenia/tresc,010304,wy,SIP.2013.002.007371562,Interpretacja-indywidualna-z-dnia-28-11-2013-sygn-IPTPB1-415-573-13-4-MD-Dyrektor-Izby-Skarbowej-w-Lodzi.html?str=672&sort=dw&order=a&pozycja=7> [dostęp: 14.08.2015], czy Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 19.04.2013 r., ILPB3/423-80/08/13-S/EK, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=6877-2013-04-19-dyrektor-izby-skarbowej-w-poznaniu-ilpb3-423-80-08-13-s-ek> [dostęp: 14.08.2015].

rozliczania w datach kolejnych rat leasingowych³⁴. Konsekwencją tego rozumowania jest, że organy podatkowe, które uważają, że koszt opłaty wstępnej należy rozliczyć w ratach, winny uznać, że nie będą to raty leasingowe, a wynikające być może z jakiegoś innego stosunku prawnego³⁵. Jeżeli z umowy leasingu wynika, że opłata ta ma charakter samoistny, niezależny od innych rat, a jej uiszczenie jest warunkiem koniecznym zawarcia umowy, to winna być zaliczona w koszt uzyskania przychodu jednorazowo, w dacie jej poniesienia³⁶.

Skoro opłata wstępna może być kosztem podatkowym, ponieważ warunkuje zawarcie umowy, to nasuwa się pytanie: czy może być ujęta w kosztach podatkowych korzystającego, jeżeli po jej wpłaceniu zrezygnował on z zawarcia umowy? Odpowiedź na to pytanie zależy od tego, czym w istocie jest opłata wstępna, o której przepisy Kodeksu cywilnego w ogóle nie wspominają. Jeżeli uznamy, tak jak niektórzy przedstawiciele doktryny³⁷, że opłata wstępna jest rodzajem zaliczki (ostatecznie może być ukształtowana w umowie jako *sui generis* zadatek), to niniejsze wątpliwości powinny być rozwiane w oparciu o przepisy regulujące kwestie wydatków nieuznawanych za koszty³⁸. Straty powstałe z tytułu utraty dokonanych przedpłat (zaliczek, zadaków) w związku z niewykonaniem umowy nie są uznawane za podatkowe koszty uzyskania przychodów.

4. KAUCJA

W umowach leasingu wyróżnia się zasadniczo dwa typy kaucji: (i) zabezpieczająca – jej cechą charakterystyczną, prócz tej, wynikającej z nazwy, jest zwrotność; (ii) rozliczeniowa – zostaje zatrzymana przez cały okres obowiązywania umowy i rozliczona w ostatniej (ostatnich) racie leasingowej³⁹.

Oba typy kaucji, zgodnie z regułą interpretacyjną *lege non distinguente nec nostrum est distinguere* winny być traktowane przez prawo podatkowe tak samo⁴⁰. Wpłata kaucji jest neutralna podatkowo – dla finansującego nie jest przychodem, a dla korzystającego nie jest kosztem podatkowym⁴¹. Nie jest ponadto opodatkowana podatkiem VAT.

³⁴ Wyr. NSA z 15.10.2013 r., II FSK 2898/11, http://www.orzeczenia-nsa.pl/wyrok/ii-fsk-2898-11/podatek_dochodowy_od_osob_fizycznych_w_tym_zryczaltowane_formy_opodatowania/1f4c3c7.html [dostęp: 19.11.2015].

³⁵ Podobnie (o ile nie identycznie) przedstawia się kwestia kaucji gwarancyjnej, warunkującej możliwość zawarcia umowy leasingu oraz wydania przedmiotu leasingu w sytuacji, kiedy kaucja ta została zaliczona na poczet pierwszej, ewentualnie kolejnych rat leasingowych – wyr. NSA z 19.01.2011 r., II FSK 1546/09, <http://www.lexlege.pl/orzeczenie/264559/ii-fsk-1546-09-wyrok-naczelnego-sadu-administracyjnego/> [dostęp: 19.11.2015].

³⁶ Wyr. NSA z 23.03.2010 r., II FSK 1733/08, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/4EFB5C91F9> [dostęp: 19.11.2015]; wyr. WSA w Poznaniu z 9.06.2011 r., I SA/Po 55/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/4B6A002103> [dostęp: 19.11.2015].

³⁷ Przykładowo: R. Kubacki, *Koszty uzyskania przychodów w podatkach dochodowych*, Wrocław 2014, s. 294.

³⁸ W szczególności art. 16 ust. 1 pkt 56 u.p.d.o.p./23 ust. 1 pkt 54 u.p.d.o.f.

³⁹ M. Turzyński [w:] W. Nykiel, A. Mariański (red.), *Komentarz do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, Gdańsk 2015, s. 928.

⁴⁰ Zgodnie z art. 17j ust. 3 u.p.d.o.p./23j ust. 3 u.p.d.o.f.

⁴¹ M. Turzyński, *Rachunkowość leasingu na tle regulacji prawa cywilnego i podatkowego*, Ostrołęka 2004, s. 93.

W przypadku kaucji rozliczeniowej stanie się kosztem w dacie zaliczenia jej na poczet rat leasingowych. Także wówczas dojdzie do ostatecznego rozliczenia VAT w przypadku leasingu finansowego i doliczenia VAT-u w przypadku leasingu operacyjnego.

5. RATY LEASINGOWE

Przez korzystającego raty są zaliczane w koszty, a przez finansującego rozpoznawane jako przychód, jednakże nie w dacie ich poniesienia/uzyskania, lecz w dacie ich wymagalności. Obowiązuje tu zasada memoriałowa (nie kasowa). Warto na to zwrócić uwagę, ponieważ w przypadku leasingu może być różnie. Jeżeli przykładowo, korzystający świadczy z opóźnieniem (ewentualnie ze zwłoką) i naliczane zostaną odsetki, to świadczenia z tego tytułu finansujący rozpozna jako przychód w dacie otrzymania (metoda kasowa). Analogicznie zostanie rozpoznany koszt u korzystającego – w momencie zapłaty. Zatem sposób rozliczenia odsetek zależy od tego co jest przyczyną ich powstania: opóźnienie spełnienia świadczenia pieniężnego⁴², czy też są to odsetki związane z zaciąganiem zobowiązań⁴³.

Raty leasingowe są kosztem nawet wówczas, gdy przedmiot leasingu jest czasowo niesprawny – chodzi tu najczęściej o samochody. Uznaje się, że w okresie, kiedy samochód był remontowany raty leasingowe były kosztem, co prawda nie uzyskania przychodu, ale zabezpieczenia źródła przychodu⁴⁴.

Kiedy mowa jest o odsetkach, należy zauważyć, że zasadniczo w każdej racie wyodrębnia się część odsetkową i część kapitałową. Część odsetkowa raty nie powinna być utożsamiana z odsetkami za opóźnienie⁴⁵. Natomiast w innych przepisach prawa podatkowego⁴⁶ mowa jest o odsetkach od należności z perspektywy finansującego. Odsetek naliczonych, ale nieotrzymanych finansujący nie zalicza do przychodów.

Wyodrębnienie części odsetkowej i części kapitałowej raty jest podatkowo istotne jedynie w przypadku leasingu finansowego – w przypadku leasingu operacyjnego jest bez znaczenia.

W przypadku leasingu operacyjnego cała rata jest kosztem uzyskania przychodu korzystającego i przychodem finansującego (ale przychód ten finansujący obniży dokonując odpisów amortyzacyjnych od przedmiotu leasingu). W przypadku leasingu finansowego przychodem finansującego jest tylko część odsetkowa raty, która jest jed-

⁴² Art. 481 § 1 k.c.

⁴³ Art. 359 k.c. Od 5.III.2015 r. odsetki maksymalne wynoszą 10% w stosunku rocznym i są wyższe od odsetek ustawowych – 8%. Relacja ta jest niby oczywista, ale w okresie od 9.X.2014 r. do 5.III.2015 miał miejsce swoisty paradoks, kiedy to odsetki maksymalne były niższe od ustawowych, czyli odpowiednio: 12 i 13%. Odsetki maksymalne skorelowane są bowiem z wysokością stopy lombardowej NBP, zaś odsetki ustawowe regulowane rozporządzeniem Rady Ministrów. Zgodnie z art. 481 § 2 k.c. odsetki za opóźnienie mogą być wyższe od odsetek ustawowych ale nie wyższe od odsetek maksymalnych (art. 359 § 2¹ k.c.). W okresie występowania wspomnianego paradoksu należy przyjąć, że możliwość domagania się odsetek wyższych niż ustawowe była prawnie bezskuteczna.

⁴⁴ Art. 15 ust. 1 u.p.d.o.p./22 ust. 1 u.p.d.o.f.; por. R. Kubacki, *Koszty...*, *op. cit.*, s. 301–302.

⁴⁵ Wskazanymi przykładowo w art. 16 ust. 1 pkt 11 u.p.d.o.p./23 ust. 1 pkt 32 u.p.d.o.f., w których mowa jest o naliczonych, lecz niezapłaconych albo umorzonych odsetkach od zobowiązań, w tym również od pożyczek (kredytów).

⁴⁶ Art. 12 ust. 4 pkt 2 u.p.d.o.p./14 ust. 3 pkt 2 u.p.d.o.f.

nocześnie kosztem korzystającego – w tym jednak przypadku dodatkowym kosztem podatkowym korzystającego będą odpisy amortyzacyjne, on to bowiem posiada uprawnienie do dokonywania tych odpisów. Część odsetkowa obejmuje nie tylko odsetki, ale wszelkie inne opłaty, które nie stanowią spłaty wartości początkowej przedmiotu leasingu⁴⁷. W szczególności, obejmuje ona wynagrodzenie finansującego⁴⁸. W leasingu finansowym przepływy pieniężne z tytułu spłaty rat w części kapitałowej są podatkowo neutralne. Podobnie jest w przypadku leasingu gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów – spłaty rat w części kapitałowej nie są kosztem korzystającego ani przychodem finansującego. W tym drugim przypadku różnica jest jednak taka, że żaden z nich nie jest uprawniony do dokonywania odpisów amortyzacyjnych. Grunty i prawo wieczystego użytkowania gruntów po prostu nie podlegają amortyzacji⁴⁹.

Ponieważ w leasingu finansowym spłata tylko określonej części kwoty, stanowiącej ratę leasingową, ma znaczenie prawnopodatkowe, można zadać pytanie, czy strony umowy mogą dowolnie kształtować proporcję wysokości części odsetkowej do części kapitałowej w ramach raty o zasadniczo stałej wysokości. Kiedy mówimy o wysokości zasadniczo stałej to mamy na myśli, że stopa procentowa będąca podstawą do ustalenia wysokości raty, w części odsetkowej, jest zmienna. Zasadą jest spłata proporcjonalna – to znaczy w przypadku, kiedy strony inaczej nie zdecydowały w umowie⁵⁰. Strony mogą zatem kwestię tę dowolnie uregulować⁵¹. Ponadto, również dowolnie można zmieniać wysokość rat leasingowych (nie zmieniając jednak ich sumy określonej w umowie) przez cały czas trwania umowy.

Praktyczny wniosek płynie z tego taki, że w przypadku leasingu finansowego strony mają istotny wpływ na czas w jakim decydują się rozpoznać koszty (korzystającego) i przychody (finansującego). Pytanie tylko, czy strony będą miały w tym wspólny interes. Jeżeli bowiem we wczesnych okresach spłaty rat, korzystającemu będzie zależało na wykazaniu wysokich kosztów, to finansujący będzie zmuszony wykazywać wysokie przychody. Dla osób poszukujących innych jeszcze pomysłów, aby przy pomocy leasingu optymalizować wysokość swych podatków można wskazać możliwości jakie daje zmiana oznaczonego w umowie czasu. Przykładowo, skrócenie, oznaczonego w pierwotnej umowie, czasu kumuluje przepływy finansowe. Ale ustalenie jak będą kształtować się koszty w danych okresach rozliczeniowych wymaga szczegółowych obliczeń. Warto jeszcze dodać, że ustawy podatkowe nie nakazują dokonywania żadnych korekt dotyczących okresów sprzed zmiany umowy⁵².

⁴⁷ Wyr. WSA w Warszawie z 26.03.2007 r., III SA/Wa 2431/06, <http://www.lexlege.pl/orzeczenie/12725/iii-sa-wa-2431-06-wyrok-wojewodzkiego-sadu-administracyjnego-siedziba-w-warszawie/> [dostęp: 19.11.2015].

⁴⁸ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, *op. cit.*, s. 940.

⁴⁹ Art. 16c pkt 1 u.p.d.o.p./22c pkt 1 u.p.d.o.f.

⁵⁰ Art. 17f ust. 2 u.p.d.o.p./23f ust. 2 u.p.d.o.f.

⁵¹ P. Matecki, M. Mazurkiewicz, *CIT. Podatki...*, *op. cit.*, s. 944; interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 27.02.2012 r., ILPB1/415-1386/11-3/AG, <http://interpretacje-podatkowe.org/koszty-uzyskania-przychodow/ilpb1-415-1386-11-3-ag?zaznacz=ilpb1+415+566+11+4+ag> [dostęp: 14.08.2015]; interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 4.07.2011 r.; ILPB1/415-566/11-4/AG, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=64213-2011-07-04-dyrektor-izby-skarbowej-w-poznaniu-ilpb1-415-566-11-4-ag> [dostęp: 14.08.2015].

⁵² Użyteczne przykłady rachunkowe podaje K. Pyzio [w:] A. Obońska, A. Waclawczyk, A. Walter, *Podatek...*, *op. cit.*, s. 858.

Natomiast koszty korzystającego, jakimi są odpisy amortyzacyjne generowane są niezależnie od ustaleń stron dotyczących wysokości rat leasingowych. Decydują o tym stosowne przepisy ustaw o podatkach dochodowych.

Na gruncie ustawy VAT leasing finansowy jest kwalifikowany jako dostawa. Cechy charakterystyczne tego typu leasingu wskazane w ustawach o podatkach dochodowych są uwzględnione w ustawie VAT⁵³. Ponadto, art. 7 ust 9 VAT za dostawę nakazuje uznać także leasing gruntów. W świetle powołanego przepisu niejasne jest, czy przedmiotem leasingu finansowego mogą być tylko grunty czy także prawo ich wieczystego użytkowania. Organy podatkowe, skłaniają się do utożsamiania pojęcia *grunty* z pojęciem *prawo wieczystego użytkowanie gruntów*, dokonując niezbyt przekonującej wykładni systemowej. Jednak gdyby uwzględnić, że w art. 7 ust. 9 VATU ustawodawca dwukrotnie odwołał się do ustaw o podatkach dochodowych, w których wyraźnie obok gruntów występuje prawo ich wieczystego użytkowania jako innego rodzaju przedmiot leasingu, to rezultat wykładni mógłby być inny – leasing finansowy byłby uznawany za dostawę towarów, ale leasing wieczystego użytkowania gruntów mógłby występować jedynie jako leasing operacyjny. Wątpliwości pozostają, a konsekwencją stosowania się do wykładni organów podatkowych jest obowiązek zapłaty całego podatku VAT „z góry”, a nie w ratach leasingowych, tak jak w przypadku leasingu operacyjnego.

Jeżeli umowa nie spełnia cech leasingu finansowego, to zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 8 ust. 1 VATU, że każde świadczenie, które nie stanowi dostawy towarów jest usługą – leasing operacyjny zostanie zakwalifikowany jako odpłatne świadczenie usług.

A zatem na gruncie ustawy VAT leasing dzieli się tylko na finansowy – dostawa i operacyjny – świadczenie usług. Leasing gruntów jest podtypem leasingu finansowego.

Obowiązek podatkowy na gruncie ustawy VAT powstaje zasadniczo z chwilą dokonania dostawy towarów lub wykonania usługi⁵⁴. W przypadku, gdy usługa lub dostawa towarów ma charakter cykliczny, uznaje się je za wykonane na koniec okresu rozliczeniowego nie rzadziej jednak niż raz w roku⁵⁵. Jednakże w odniesieniu do leasingu finansowego zasada powyższa nie znajduje zastosowania. Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 2 VATU obowiązek podatkowy powstanie z chwilą przeniesienia prawa do rozporządzania towarami jak właściciel, czyli po prostu z chwilą wydania towaru. Tę transakcję finansujący jest zobowiązany udokumentować fakturą, która powinna odzwierciedlać sumę wszystkich rat leasingowych netto plus podatek VAT. Finansujący jest zobowiązany wystawić tę fakturę nie wcześniej niż 30-go dnia przed dokonaniem dostawy⁵⁶ i nie później niż 15-go dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano dostawy⁵⁷. Na podstawie tej faktury korzystający będzie zobowiązany do zapłaty całego

⁵³ Art. 7 ust. 1 pkt 2 VATU: Przez dostawę towarów [...] rozumie się przeniesienie prawa do rozporządzania towarami jak właściciel, w tym również [...] wydanie towarów na podstawie umowy [...] leasingu [...] jeżeli umowa przewiduje, że w następstwie normalnych zdarzeń przewidzianych tą umową lub z chwilą zapłaty ostatniej raty prawo własności zostanie przeniesione. Zaś z art. 7 ust. 9 VAT wynika, że odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający.

⁵⁴ Art. 19a ust. 1 VATU.

⁵⁵ Art. 19a ust. 3 i 4 VATU.

⁵⁶ Art. 106i ust. 7 pkt 1 VATU.

⁵⁷ Art. 106i ust. 1 VATU.

podatku VAT „z góry”. Formą dokumentowania rat bieżących będzie natomiast nota księgową.

Podatek VAT naliczany jest od sumy rat leasingowych, a każda rata składa się z części kapitałowej, która zasadniczo jest stała (może jednak ulegać zmianom, z uwagi na różnice kursowe, w sytuacji, gdy płatności są denominowane w walutach obcych) i części odsetkowej, która zasadniczo jest zmienna, rzadziej z powodu wspomnianych różnic kursowych, a częściej z powodu zmiany stóp procentowych. W takim przypadku zapłacony „z góry” podatek VAT może okazać się zbyt mały lub zbyt duży. Zatem, wraz z wystawieniem ostatniej noty księgowej⁵⁸ finansujący winien wystawić fakturę korygującą *in plus* bądź *in minus*. Pojawiają się jednak wątpliwości, w jakim okresie rozliczeniowym należy fakturę korygującą uwzględnić. Organy podatkowe zajmują stanowisko, że korekta *in minus* winna być rozliczona w okresie, w którym faktura korygująca została wystawiona. W przypadku korekty *in plus* VAT należy rozliczyć w okresie, kiedy została wystawiona faktura pierwotna, bowiem w tym okresie powstał obowiązek podatkowy z tytułu dostawy⁵⁹. Powoduje to w konsekwencji zapłatę odsetek od zaległości podatkowej. Inne jest w tej kwestii stanowisko judykatury, dostrzegającej różnicę, czy korekta jest spowodowana błędem (omyłką) czy też jej przyczyną jest niezawiniona. W przypadku, przykładowo, zmiany stóp procentowych, przyczyną korekty nie istniała w chwili wystawienia faktury pierwotnej i w konsekwencji korekta winna być dokonana w okresie rozliczeniowym, w którym wystawiona została faktura korygująca⁶⁰. W podobny sposób należy rozliczyć podatek VAT w przypadku skrócenia okresu obowiązywania umowy leasingu finansowego i spłacenia w tym krótszym okresie całości rat leasingowych⁶¹.

Kwestia odliczenia przez korzystającego naliczonego podatku VAT to zagadnienie odrębne i różnie regulowane w różnym czasie, w szczególności w odniesieniu do samochodów osobowych, które bardzo często są przedmiotem leasingu.

W przypadku leasingu operacyjnego ogólna zasada dotycząca powstania obowiązku podatkowego również nie znajduje zastosowania. Zasadniczo obowiązek podatkowy powstanie z chwilą wystawienia faktury VAT⁶². Gdyby jednak faktura nie została wystawiona, to obowiązek ten powstanie z chwilą upływu terminu płatności⁶³. W przypadku leasingu operacyjnego faktura może być wystawiona wcześniej niż 30-go dnia przed wykonaniem usługi, pod warunkiem, że z faktury wynika, jakiego okresu rozlicze-

⁵⁸ Interpretacja Pierwszego Mazowieckiego Urzędu Skarbowego w Warszawie z 26.09.2006 r., 1471/NTR1/443-256/06/AW, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=199116-2006-09-26-pierwszy-mazowiecki-urzed-skarbowy-w-warszawie-1471-ntr1-443-256-06-aw> [dostęp: 14.08.2015].

⁵⁹ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 16.06.2009 r., IPPP1/443-525/09-2/AW, <http://interpretacje-podatkowe.org/podstawa-opodatkowania/ipp1-443-525-09-2-aw> [dostęp: 14.08.2015].

⁶⁰ Wyr. WSA w Warszawie z 29.11.2007 r., III SA/Wa 1516/07, LEX nr 465025; wyr. WSA z 3.09.2008 r., III SA/Wa 637/08, LEX nr 465864; wyr. WSA w Warszawie z 5.06.2009 r., III SA/Wa 424/09, LEX nr 511327.

⁶¹ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z 12.12.2008 r., IBPP2/443-903/08/JJ, <http://interpretacje-podatkowe.org/leasing/ibpp2-443-903-08-jj> [dostęp: 06.07.2015].

⁶² Art. 19a ust. 5 pkt 4 lit. b) tiret trzecie.

⁶³ Art. 19a ust. 7 VATU.

niowego dotyczy⁶⁴. Natomiast nie powinna być wystawiona później niż z upływem terminu płatności raty leasingowej⁶⁵.

Wszelkie dodatkowe, a nie wymienione powyżej, opłaty ponoszone przez korzystającego są częścią wynagrodzenia finansującego i zazwyczaj stanowią element kalkulacyjny wysokości rat leasingowych. Jedną z najbardziej kontrowersyjnych opłat dodatkowych okazała się składka ubezpieczeniowa przedmiotu leasingu. Usługa ubezpieczenia jest formalnie zwolniona z podatku VAT⁶⁶ jako podtyp usługi pośrednictwa finansowego. Zwolnienie takie ma miejsce wówczas, gdy świadczenie korzystającego (w szczególności chodzi o leasing operacyjny, który z uwagi na podatek VAT jest traktowany jak usługa) z tytułu raty leasingowej i z tytułu ubezpieczenia to dwa odrębne świadczenia. Jeżeli takiej odrębności nie można wykazać, to wszystko, co otrzyma finansujący tytułem zapłaty powinno być opodatkowane podatkiem VAT⁶⁷. Organy podatkowe w przeważającej mierze oba świadczenia uznawały za nierozdzielne⁶⁸. Orzecznictwo było natomiast niejednolite⁶⁹. Problem okazał się na tyle istotny, że doczekał się rozstrzygnięcia przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE)⁷⁰. W niniejszym artykule brak jest miejsca, aby dokonać kompleksowej analizy orzeczenia TSUE. Ale zauważyć należy, że nie jest to jednak orzeczenie, które rozwiewa wszelkie wątpliwości. Z pewnością, co do zasady, usługa leasingu i ubezpieczenia są usługami odrębnymi dla celów podatku VAT, ale to do sądu odsyłającego (NSA) należy ustalenie, jak ściśle – w świetle konkretnych okoliczności – jest związek między nimi. Jeżeli sąd ustali, że stopień i charakter powiązania jest taki, że należy je traktować jak jedną usługę, wówczas usługa ubezpieczenia powinna być opodatkowana podatkiem VAT. TSUE nie wyjaśnił co przesądza o unifikacji obu usług. Do elementów, które należy brać pod uwagę zalicza się przykładowo ustalenie: (i) czy korzystający ma swobodę w zawarciu umowy ubezpieczenia i w wyborze ubezpieczyciela czy też finansujący sam definitywnie ubezpiecza przedmiot leasingu; (ii) czy finansujący, o ile to on ubezpiecza przedmiot leasingu, odrębnie taryfikuje składkę ubezpieczeniową na fakturze (nocie księgowej); (iii) czy obowiązek zwrotu refakturowanych przez finansującego kwot składek ubezpieczenia jest sankcjonowany tak samo jak obowiązek zapłaty rat leasingowych, w szczególności – czy finansujący posiada uprawnienie do wypowiedzenia umowy leasingu w przypadku zwłoki z zapłatą raty ubezpieczeniowej.

⁶⁴ Art. 106i ust. 8 VATU.

⁶⁵ Art. 106i ust. 3 pkt 4 VATU.

⁶⁶ Obecnie, na podstawie art. 43 ust. 1 pkt 37 VATU.

⁶⁷ Art. 29a ust. 1 i ust. 6 pkt 2 VATU.

⁶⁸ Przykładowo: interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 18.02.2010 r., IPPP1/443-1286/09-2/AW; <http://www.podatki.biz/interpretacje/0142223.txt> [dostęp 15.06.2016].

⁶⁹ Wyr. WSA we Wrocławiu z 28.01.2010 r., I SA/Wr 1637/09, <http://www.lexlege.pl/orzeczenie/24050/i-sa-wr-1637-09-wyrok-wojewodzkiego-sadu-administracyjnego-siedziba-we-wroclawiu/> [dostęp: 15.06.2016]; wyr. WSA w Warszawie z 24.03.2010 r., III SA/Wa 1888/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/7CFCAE9849> [dostęp: 15.06.2016].

⁷⁰ Orzeczenie TSUE z dnia 17.01.2013 r. w sprawie C-224/11, *BGŻ Leasing sp. z o.o. przeciwko Dyktorowi IS w Warszawie*, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?j-sessionid=9ea7d0f130d5399ae05aecec445c83b698c8162a87bf.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4OchyTe-0?text=&docid=132522&pageIndex=0&doclang=pl&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=667958> [dostęp 15.06.2016].

Aby uniknąć negatywnych konsekwencji związanych z ubezpieczeniem przedmiotu leasingu, sugeruje się stosowanie klauzuli w umowie leasingu, na podstawie której korzystający uzyskuje swobodę w zawieraniu umowy ubezpieczenia i jednocześnie ustanawia finansującego pełnomocnikiem do dokonania tej czynności⁷¹.

6. CESJA WIERZYTELNOŚCI Z TYTUŁU RAT LEASINGOWYCH I „CESJE UMÓW LEASINGU”

Zmiany jedynie podmiotowe, po nawiązaniu stosunku umownego, nie mają wpływu na samą umowę, a w szczególności na długość podstawowego okresu umownego ustalonego w umowie – nie ulega on zmianie ani nie biegnie na nowo⁷². Regulacje dotyczące zmian podmiotowych były przedmiotem nowelizacji⁷³. Jak się wydaje, nowelizacja ta była związana z orzeczeniem NSA⁷⁴, który zakwestionował traktowanie zmian jedynie podmiotowych jako przesłanki określenia na nowo podstawowego okresu umowy. Przesądza to zasadniczo o dopuszczalności i neutralności podatkowej różnych „cesji”⁷⁵, czy też jak często i nieoprawnie nazywają to organy podatkowe – „cesji umowy leasingu”⁷⁶.

⁷¹ P. Izdebski [w:] E. Sokołowska-Strug (red.), *Leksykon VAT*, Warszawa 2014 r., s. 560.

⁷² Wynika to wprost z art. 17a pkt 2 u.p.d.o.p./23a pkt 2 u.p.d.o.f.

⁷³ Art. 3 pkt 1 lit a (w odniesieniu do punktu 2) oraz art. 4 pkt 2 lit a (w odniesieniu do punktu 2) ustawy z dnia 16 listopada 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (Dz.U. z 2012 r. poz. 1342). Por. interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 3.09.2013 r., IPTPB3/423-213/13-3/MF, <http://interpretacje-podatkowe.org/umowa-leasingu/iptpb3-423-213-13-3-mf> [dostęp: 07.07.2015], która wprost odwołuje się do wspomnianej nowelizacji. Przed nowelizacją interpretacje organów skarbowych zmierzały w kierunku ponownej oceny kryteriów umowy leasingu w przypadku zmiany co najmniej jednej ze stron umowy; por. interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 26.08.2009 r.; IPPB5/423-303/09-2/DG, LEX nr 24483. Z treści niektórych interpretacji podatkowych można wnosić, że organy podatkowe uznawały, że cesja uprawnień z umowy leasingu powoduje zakończenie starej umowy i zawarcie nowej. Tak np. interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy z 11.02.2010 r., ITPB3/423-721/09/MK, <http://interpretacje-podatkowe.org/leasing/itpb3-423-721-09-mk> [dostęp: 15.08.2015]. Jedykatura natomiast zajmowała stanowisko bardziej subtelne, to znaczy opowiadano się za kontynuacją umowy leasingu na gruncie prawa cywilnego, zaś na gruncie prawa podatkowego uznawano, że dochodzi do zawarcia nowej umowy – wyr. WSA w Białymstoku z 11.10.2011 r.; I SA/Bk 314/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1995878CEC> [dostęp: 19.11.2015]. Stanowisko takie wynikało z zasady, że niemożliwe jest przeniesienie w drodze czynności prawnej uprawnień przysługujących na podstawie przepisów prawa podatkowego – wyr. NSA z 6.03.2013 r., II FSK 1332/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CCF3A88CA9> [dostęp: 19.11.2015].

⁷⁴ Wyr. NSA z 18.04.2012 r., II FSK 1755/10, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/DAA1C8C127> [dostęp: 19.11.2015].

⁷⁵ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, op. cit., s. 922; por. także wyrok WSA w Warszawie z 25.09.2008 r., III SA/Wa 847/08, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/ftoxb/wsa,III-SA-Wa-847-08,interpretacje_podatkowe/ [dostęp: 19.11.2015].

⁷⁶ K. Pyzio [w:] A. Obońska, A. Waćławczyk, A. Walter, *Podatek...*, op. cit., s. 886; zagadnienie to szerzej analizuje A. Pęczyk-Tofel, *Podatkowe skutki cesji umowy leasingu*, MoPod 2007, Nr 11. Zob. także interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi z 25.10.2012 r., IPTPB1/415-490/12-4/ASZ, <http://interpretacje-podatkowe.org/leasing/iptpb1-415-490-12-4-asz> [dostęp: 07.07.2015], w której organ podatkowy potwierdza, że korzystający nie musi dokonywać żadnych korekt, zarówno na gruncie podatku dochodowego jak i podatku VAT w przypadku cesji praw i obowiązków wynikających z umowy leasingu operacyjnego.

Równie dopuszczalne i podatkowo neutralne jest (w ramach sukcesji generalnej na podstawie art. 93a § 2 pkt 2 OrdP⁷⁷) wniesienie aportem przedsiębiorstwa leasingowego osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą do spółki osobowej prawa handlowego⁷⁸. Wydaje się zatem, że na gruncie ustaw podatkowych ważniejsza stała się kwalifikacja przedmiotowa umowy aniżeli podmiotowa⁷⁹. Niestety, organy podatkowe często nie chcą dostrzec jasnego stanowiska judykatury. Świadczą o tym kolejne orzeczenia, które wydawane są w związku z błędnymi interpretacjami organów podatkowych w analizowanej kwestii⁸⁰.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 VATU odpłatne przeniesienie na cedenta praw i obowiązków wynikających z umowy leasingu jest uważane za świadczenie usług. Odpłatność z tego tytułu jest traktowana jako *sui generis* odstępne, jako wynagrodzenie korzystającego za dokonanie cesji, na które winien wystawić fakturę VAT ze stawką 23%. Kwotę podatku VAT cedent może odliczyć na zasadach ogólnych, w szczególności, o ile przedmiot leasingu będzie przeznaczony do wykonywania czynności opodatkowanych podatkiem VAT⁸¹.

Od zmiany podmiotu-finansującego w ramach wspomnianych „cesji” należy odróżnić samą cesję wierzytelności z tytułu rat leasingowych dokonaną przez finansującego na podmiot trzeci, np. na faktora. Skutki prawnopodatkowe cesji wierzytelności ustawodawca uregulował w sposób szczególny dla leasingu operacyjnego (w tym także „konsumenckiego”)⁸². Szczegółność tej regulacji polega na tym, że ustawodawca przyjmuje fikcję prawną, iż raty nadal otrzymuje finansujący⁸³, a z tytułu cesji wierzytelności nie otrzymał on żadnego świadczenia wzajemnego⁸⁴. Ostatecznie finansujący rozpoznaje przychód w wysokości rat leasingowych (które otrzymuje już osoba trzecia) a nie przychód z tytułu przeniesienia wierzytelności na tę osobę trzecią. Ponadto kosztem finansującego będzie zapłacone przez niego osobie trzeciej wynagrodzenie lub dyskonto w dowolnej wysokości⁸⁵. Dyskonto to będzie dla osoby trzeciej przychodem, rozpoznanym na zasadach ogólnych⁸⁶. Uprawnienie finansującego do odliczenia tych kosz-

⁷⁷ Ustawa – Ordynacja Podatkowa z 29 sierpnia 1997 r. (t.j. Dz.U. z 10 maja 2012, poz. 749 z późn. zm.).

⁷⁸ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Katowicach z 19.03.2009 r.; IBPBI/1/415-1025/08/BK, http://www.podatnik.info/interpretacje/podatkowe/interpretacja/ibpbi_1_415_1025_08_bk_207731 [dostęp: 14.08.2015].

⁷⁹ K. Pyzio [w:] A. Obońska, A. Waclawczyk, A. Walter, *Podatek...*, op. cit., s. 887.

⁸⁰ Por. wyr. NSA z 21.06.2013 r.; II FSK 2216/11, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/giawt/nsa,II-FSK-2216-11.podatek_dochodowy_od_osob_prawnych/ [dostęp: 19.11.2015], oraz wyr. NSA z 14.04.2015 r., II FSK 187/13, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/225yz/nsa,II-FSK-187-13.podatek_dochodowy_od_osob_prawnych/ [dostęp: 14.08.2015] – oba krótko charakteryzuje K. Jędrzejewska, *Sukcesja także w leasingu*, *Gazeta Prawna* z 12.05.2015 nr 90 s. B3.

⁸¹ P. Izdebski [w:] E. Sokołowska-Strug (red.), *Leksykon...*, op. cit., s. 583–584.

⁸² W. Dmoch, *Podatek...* op. cit., s. 601 wyklucza *expressis verbis* zastosowanie tego rozwiązania do leasingu finansowego oraz leasing gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów; podobnie: A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, op. cit., s. 951 i P. Małecki, M. Mazurkiewicz, *CIT. Podatki...*, s. 952–953.

⁸³ M. Snopczyński, *Zmiany w opodatkowaniu leasingu w podatku dochodowym i w podatku od towarów i usług*, *MoPod* 2001 Nr 11 s. 11.

⁸⁴ Art. 17k u.p.d.o.p./23k u.p.d.o.f.

⁸⁵ Wyr. NSA 24.06.2009 r.; II FSK 247/08, *MoPod* 2009, Nr 9, s. 2.

⁸⁶ K. Pyzio [w:] A. Obońska, A. Waclawczyk, A. Walter, *Podatek...*, op. cit., s. 882.

tów ma mu zrekompensować ewentualne straty związane z tym, że wysokość realnie otrzymanego przychodu z tytułu cesji będzie niższa niż suma należnych rat leasingowych. Ponadto przychód rozpozna on w chwili wymagalności rat leasingowych, a koszt w chwili jego poniesienia. Warunkiem koniecznym takiego właśnie rozliczenia jest, aby wraz z cesją wierzytelności na osobę trzecią nie doszło do przeniesienia na nią własności przedmiotu leasingu, w tym także fiducjarnego przeniesienia własności⁸⁷.

W przypadku leasingu finansowego oraz leasingu gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów, prawnopodatkowe rozliczenie finansującego winno być dokonane na innych zasadach⁸⁸. Zasady te odwołują się do analogicznej sytuacji cesji wierzytelności na osobę trzecią z tytułu czynszu najmu, dzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze – stąd także umów leasingu finansowego lub leasingu gruntów. Interpretacja art. 15 ust 7 u.p.d.o.p., który wprost rozstrzyga jedynie, że dyskonto i wynagrodzenie zapłacone osobie trzeciej jest kosztem podatkowym finansującego (najemcy), prowadzi do wniosku, że prawnopodatkowe konsekwencje cesji wierzytelności z tytułu rat leasingowych w leasingu finansowym niczym się nie różnią od konsekwencji prawnopodatkowych w przypadku leasingu operacyjnego. Nie bardzo zatem wiadomo, po co zostały uregulowane w różnych przepisach, przy czym w jednym przypadku wprost, zaś w drugim w drodze wykładni obarczonej istotnymi wątpliwościami.

Odpowiedzi na to pytanie upatruje się w błędnej wykładni art. 17k ust. 1 u.p.d.o.p./23k ust. 1 u.p.d.o.f. Zawarte w nich odesłania do – odpowiednio – art. 17b ust. 1 u.p.d.o.p./23b ust. 1 u.p.d.o.f. błędnie interpretuje się jako odesłania do opłat wynikających z umowy leasingu spełniającej cechy tam wskazane, podczas gdy chodzi jedynie o opłaty tam wskazane. A opłaty tam wskazane to opłaty ustalone w umowie leasingu a nie w umowie leasingu takiego bądź innego⁸⁹. Należy opowiedzieć się za poprawnością takiej właśnie interpretacji.

7. PŁATNOŚCI KORZYSTAJĄCEGO DOKONANE W ZWIĄZKU Z ZAKOŃCZENIEM UMOWY PRZED TERMINEM

Jedną z przyczyn skutkującą rozliczeniem stron jest utrata rzeczy w okolicznościach wskazanych w art. 709⁵ KC. Innym jeszcze przepisem, na podstawie którego winno dojść do rozliczenia stron przed terminem wskazanym w umowie, jest wypowiedzenie przez finansującego umowy leasingu, na skutek okoliczności, za które korzystający ponosi odpowiedzialność – art. 709¹⁵ k.c.

⁸⁷ Art. 17k ust. 1 u.p.d.o.p./23k ust. 1 u.p.d.o.f.

⁸⁸ Zgodnie z art. 15 ust. 7 u.p.d.o.p.; W. Dmoch, *Podatek...*, *op. cit.*, s. 602, który swoje stanowisko zajmuje w oparciu o wyr. WSA w Warszawie z 2.10.2007 r.; III SA/Wa 383/07, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/obk0e/wsa,III-SA-Wa-383-07,podatek_dochodowy_od_osob_prawnych/ [dostęp: 19.11.2015].

⁸⁹ Wyr. NSA z 24.06.2009 r., II FSK 247/08, MoPod 2009 Nr 9 s. 2. Niestety, w wyroku tym NSA pominął kwestię leasingu gruntów i prawa wieczystego użytkowania gruntów poprzestając jedynie na ustaleniu statusu leasingu finansowego. Podobnie w interpretacji indywidualnej Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 16.06.2009 r.; ILPB3/423-218/09-3/EK, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=128933-2009-06-16-dyrektor-izby-skarbowej-w-poznaniu-ilpb3-423-218-09-3-ek> [dostęp 14.08.2015].

Jak z perspektywy prawa podatkowego należy zakwalifikować świadczenia rozliczeniowe korzystającego? W szczególności – czy świadczenia te mogą zostać uznane za koszt uzyskania przychodu w świetle ogólnej definicji kosztów⁹⁰?

Rozważenie wymagają zasadniczo dwa aspekty:

Po pierwsze, utrata przedmiotu leasingu powoduje, że nie jest on już przez korzystającego używany i nie ma wpływu na osiągnięty przychód. Czy zatem kwota zapłacona finansującemu przez korzystającego, może być dla korzystającego kosztem uzyskania przychodu?⁹¹ Kwestia ta obecnie jest już rozstrzygnięta. Nie decyduje faktyczny wpływ na osiągnięty przychód, ale koszt oceniany jest z perspektywy celu (zamiaru) w jakim został poniesiony. Nikt już bowiem nie twierdzi, że w sytuacji, kiedy przedmiot leasingu jest używany a przychód nie występuje w ogóle, to nie można zaliczyć rat leasingowych w koszty⁹². Jest to kwestia interpretacji art. 15 ust. 1 u.p.d.o.p./ 22 ust. 1 u.p.d.o.f. i zdefiniowania związku pomiędzy kosztem uzyskania przychodu a samym przychodem. Jeżeli poniesiony koszt jest wydatkiem racjonalnym, uzasadnionym i posiada choćby potencjalną możliwość wygenerowania przychodu lub ma na celu zachowanie albo zabezpieczenia źródła przychodu, to może być uznany za koszt podatkowy⁹³.

Po drugie, dokonywane rozliczenia, przynajmniej po części, mogą mieć charakter odszkodowawczy albo *quasi*-odszkodowawczy. Z perspektywy gospodarczej niekiedy korzystniej jest odstąpić od umowy i zapłacić odszkodowanie czy „opłatę manipulacyjną”. A zatem sam fakt, nagannego zachowania, jakim jest zerwanie kontraktu leasingu, nie przesądza o tym czy skutki tego zdarzenia mogą czy nie mogą być kosztem⁹⁴. Z kolei WSA analizuje pojęcie *wydatek uzasadniony gospodarczo*. Działanie racjonalne polega tu na tym, że przedsiębiorca decyduje się ponieść koszt mniejszy (i zrywa kontrakt) aby zapobiec poniesieniu kosztu większego⁹⁵. Jeżeli jednak zerwaniu kontraktu leasingu towarzyszy zakończenie działalności gospodarczej korzystającego, to zakwalifikowanie takich opłat jako kosztu uzyskania przychodów jest nieuzasadnione. Nie przyczyniają się one bowiem nawet do zachowania źródła przychodu.

Warto także mieć na uwadze, że o tym, jaka kwota świadczenia zostanie uznana za koszt podatkowy zadecyduje charakter umowy leasingu: finansowy czy operacyjny.

⁹⁰ Chodzi o definicję z art. 15 ust. 1 u.p.d.o.p./22 ust. 1 u.p.d.o.f.

⁹¹ Kwota ta wyliczana jest zgodnie z art. 709⁵ § 3 k.c., to znaczy jest to suma przewidzianych w umowie a niezapłaconych rat, pomniejszona o korzyści, jakie finansujący uzyskał wskutek ich zapłaty przed umówionym terminem [...] oraz z tytułu ubezpieczenia rzeczy, a także naprawienie szkody.

⁹² K. Pyzio [w:] A. Obońska, A. Waclawczyk, A. Walter, *Podatek...*, *op. cit.*, s. 830–831; J. Marciniuk, *Podatek...*, *op. cit.*, s. 637–638.

⁹³ B. Dauter, A. Gomułowicz, *Koszt podatkowy. Aspekt teoretyczny i orzecznicy*, Warszawa 2008, s. 61.

⁹⁴ Raty takie będą kosztem również w sytuacji, gdy wpłacane są w toku postępowania w związku ze zniszczeniem przedmiotu leasingu, czyli faktycznie z przedmiotem, który nie przyczynia się do uzyskania przychodu, np. w sytuacji, kiedy brak jest stosownych dokumentów urzędowych niezbędnych do rozliczenia umowy leasingu – Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy z 30.04.2008 r., ITPB1/415-149/08/WM, <http://interpretacje-podatkowe.org/przedmiot-umowy-leasingu/itpb1-415-149-08-wm> [dostęp 06.07.2015]; interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 2.04.2008 r., IP-PB3-423-87/07-2/JB, <http://interpretacje-podatkowe.org/leasing-operacyjny/ip-pb3-423-87-07-2-jb> [dostęp: 14.08.2015].

⁹⁵ Wyr. WSA w Łodzi z 10.02.2010 r., SA/Łd 1059/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/A9B4D20F7D> [dostęp: 15.08.2015].

W leasingu finansowym tylko część odsetkowa raty jest dla korzystającego kosztem podatkowym. W spłacie rat przed terminem okoliczność ta winna być uwzględniona⁹⁶.

W przypadku wygaśnięcia umowy leasingu z powodu utraty rzeczy (art. 709⁵ k.c.), „cesji umowy leasingu”, czy likwidacji korzystającego (np. spółki z o.o.) nie ma obowiązku skorygowania dotychczas poniesionych przez niego kosztów leasingowych⁹⁷. Ponadto, samo skrócenie okresu na jaki zawarto umowę leasingu jest bez znaczenia dla potrzeby zakwalifikowania prawidłowości już dokonanych rozliczeń podatkowych stron, pod warunkiem, że zmiana ta – w przypadku leasingu operacyjnego – nie naruży jego cech ustawowych⁹⁸. Natomiast płatności, które dopiero zostaną dokonane w związku z przedterminowym zakończeniem leasingu operacyjnego mogą być różnie kwalifikowane z perspektywy podatku VAT. Jeżeli są to kwoty wynikające z *quasi* kary umownej, pełniące funkcje gwarancyjne (cywilistycznie nie jest to kara umowna, ponieważ zastrzeżona została na wypadek nienależytego wykonania zobowiązanie pieniężnego a nie niepieniężnego – art. 483 § 1 k.c.) winny być opodatkowane podatkiem VAT⁹⁹. Natomiast, jeżeli umowa leasingu (tu: operacyjnego) została rozwiązana przedwcześnie i z tego tytułu finansującemu należy się odszkodowanie, to nie podlega ono opodatkowaniem podatkiem VAT¹⁰⁰.

8. PRZENIESIENIE NA KORZYSTAJĄCEGO WŁASNOŚCI PRZEDMIOTU LEASINGU PO ZAKOŃCZENIU UMOWY (OPCJA ZAKUPU)

W prawie cywilnym analizowaną kwestię reguluje art. 709¹⁶ k.c. Dopuszczalność tego rozwiązania wynika zasadniczo z zasady swobody umów. Przepis niniejszy reguluje raczej termin, w jakim korzystający może zrealizować swoje uprawnienie. Jest to jednomyśliczny termin zawity¹⁰¹. Nie jest również kwestionowana możliwość przeniesienia na korzystającego przedmiotu leasingu za dodatkowym świadczeniem.

⁹⁶ J. Marciniuk, *Podatek...*, *op. cit.*, s. 638.

⁹⁷ Interpretacja Izby Skarbowej w Poznaniu z 11.05.2009 r., ILPB1/415-247/09-3/AG, <http://interpretacje-podatkowe.org/rata/ilpb1-415-247-09-3-ag> [dostęp 06.07.2015]; pismo Izby Skarbowej w Katowicach z 26.02.2009 r., IPBB1/2/423-1108/08/AP, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=134271> – 2009-02-26-dyrektor-izby-skarbowej-w-katowicach-ibpbi-2-423-1108-08-ap [dostęp: 14.08.2015].

⁹⁸ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 16.10.2008 r., IPPB3/423-1107/08/GJ <http://interpretacje-podatkowe.org/umowa-leasingu/ippb3-423-1107-08-gj> [dostęp: 06.07.2015].

⁹⁹ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 6.06.2008 r., IPPP1/443-542/08-2/SM <http://interpretacje-podatkowe.org/leasing/ipp1-443-542-08-2-sm> [dostęp: 06.07.2015]. Interpretacja niniejsza dotyczy utraty rzeczy przez korzystającego w wyniku pożaru, oddanej mu w leasing operacyjny.

¹⁰⁰ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 9.11.2009 r., IPPP3/443-775/09-3/MM <http://interpretacje-podatkowe.org/odszkodowania/ipp3-443-775-09-3-mm> [dostęp: 06.07.2015].

¹⁰¹ T. Wiśniewski [w:] G. Bieniek i inni, *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga III. Zobowiązania*, tom 2, Warszawa 2002, s. 295.

Prawo podatkowe także taką możliwość akceptuje. Określa się ją potocznie *opcją zakupu*. Ustalenie w umowie leasingu opcji zakupu może mieć wpływ na prawnopodatkową kwalifikację umowy, to znaczy, może przesądzić, czy jest to leasing operacyjny czy finansowy w rozumieniu ustawy VAT. Art. 7 ust. 1 pkt 2 VATU stanowi, że aby zakwalifikować umowę leasingu jako leasing finansowy (na gruncie ustawy VAT – dostawę) winna ona przewidywać, że na koniec umowy prawo własności zostanie przeniesione na korzystającego. Dyrektywa VAT¹⁰² nieco inaczej definiuje leasing jako dostawę. To co w ustawie krajowej VAT rozumiane jest jako synonim opcji zakupu, w Dyrektywie ujmowane jest jako obligatoryjne zapewnienie stron o przejściu własności po zakończeniu umowy. Zatem, jeżeli przejście własności nie jest zapewnione, można by taką umowę, na gruncie Dyrektywy VAT, traktować nie jako dostawę ale jako świadczenie usług. Organy podatkowe, regulacje prawa krajowego, interpretują jako wystarczające dla nadania umowie z opcją zakupu cech leasingu finansowego, oczywiście, jeżeli spełnia także inne warunki¹⁰³.

Punktem wyjścia do dalszych rozważań jest odpowiedź na pytanie: Czy finansujący jest w ogóle zainteresowany pozbyciem się przedmiotu leasingu po zakończeniu umowy? Z perspektywy cywilnoprawnej może być różnie. Z perspektywy prawnopodatkowej – powinien być zainteresowany, ponieważ rozliczenie takiej transakcji generuje zazwyczaj po jego stronie stratę podatkową, choć realnie uzyskuje dochód, przy założeniu, że przeniesienie własności następuje na rzecz korzystającego i jest to przeniesienie pod tytułem odpłatnym.

Sposób ustalenia wysokości ceny sprzedaży – bo najczęściej przeniesienie własności zostanie dokonane w wykonaniu umowy sprzedaży lub pod innym tytułem odpłatnym – przesądza o tym, że umowa leasingu oceniana jest jak bardziej atrakcyjna niż umowa najmu czy dzierżawy. Rzecz bowiem w tym, że wspomniana cena może być przez strony ustalona na poziomie znacznie niższym niż cena rynkowa.

W przypadku leasingu operacyjnego wystąpią jednak ograniczenia. Cena wykonania opcji kupna nie może być niższa niż hipotetyczna wartość netto przedmiotu leasingu¹⁰⁴ Sposób wyliczenia tej wartości jest zdefiniowany w art. 17a pkt 6 u.p.d.o.p./23a pkt 6 u.p.d.o.f. i jest bardzo korzystny dla finansującego¹⁰⁵. Jeżeli wartość wyrażona w cenie będzie niższa, przychód finansującego zostanie określony na zasadach „rynkowych” – a konkretnie, zastosowanie znajdzie art. 14 u.p.d.o.p./19 u.p.d.o.f. Finansujący rozpozna przychód z wykonania przez korzystającego opcji zakupu w momencie zawarcia umowy sprzedaży, ewentualnie w momencie złożenia przez korzystającego oświadczenia woli o wykonaniu opcji zakupu. Z uwagi na identyczne brzmienie stosownych prze-

¹⁰² Art. 14 ust. 2 lit b) Dyrektywy 2006/112/WE Rady z dnia 28.11.2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz. Urz. UE z 2006 r. nr 347/1.

¹⁰³ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 16.01.2009 r., IPPP1/443-2042/08-2/AP, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=134767-2009-01-16-dyrektorizby-skarbowej-w-warszawie-ipp1-443-2042-08-2-ap> [dostęp: 14.08.2015].

¹⁰⁴ Art. 17c pkt 1 u.p.d.o.p./23c pkt 1 u.p.d.o.f..

¹⁰⁵ Przykładowo, po trzech latach leasingu operacyjnego maszyny budowlanej o wartości 100 000 zł, której roczna stawka amortyzacyjna wynosi 20%, po zastosowaniu metody ustalania hipotetycznej wartości netto, jej wartość początkowa zmniejszy się o 95,4% i wyniesie 6 400 zł (obliczenia własne). To jest właśnie hipotetyczna wartość netto, od której nie może być niższa cena sprzedaży maszyny.

pisów dotyczących leasingu finansowego i operacyjnego¹⁰⁶ zasada ta dotyczy zarówno jednego jak i drugiego¹⁰⁷.

A zatem tak ustalona cena będzie przychodem finansującego, a kosztem uzyskania tego przychodu – rzeczywista wartość netto przedmiotu leasingu¹⁰⁸.

Zarówno w przypadku leasingu operacyjnego jak i finansowego w/w ustalona cena sprzedaży będzie zaliczana do sumy opłat leasingowych, choć nie będzie składnikiem spłaty wartości początkowej. W przypadku leasingu gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów cena ta nie będzie zaliczana nawet do sumy opłat leasingowych¹⁰⁹.

Umowa leasingu operacyjnego, ze swej natury, zdaje się być bardziej podatna na zmianę okresu obowiązywania niż umowa leasingu finansowego. Czy w przypadku takiej zmiany nadal przysługuje finansującemu uprawnienie do korzystnego rozliczenia leasingu po zakończeniu umowy? Wydłużenie okresu obowiązywania umowy z pewnością samo przez się nie wywiera negatywnych skutków. Ale nie wywiera takich skutków również skrócenie umowy, o ile nadal czas jej obowiązywania nie będzie krótszy niż 40% normatywnego okresu amortyzacji¹¹⁰. Takie stanowisko potwierdzają organy podatkowe¹¹¹.

W przypadku leasingu finansowego można ustalić cenę sprzedaży na dowolnie niskim poziomie, wręcz w wysokości symbolicznej złotówki; jak stanowi ustawa: na poziomie znacznie odbiegającym od wartości rynkowej¹¹². Podobnie jest w przypadku leasingu gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów¹¹³. Czy może być to cena znacznie zawyżona? Skutkowałoby to wygenerowaniem wysokich kosztów podatkowych po stronie korzystającego.

¹⁰⁶ Art. 17c pkt 1 zd. 1 *ab initio* oraz art. 17g ust 1 zd. 1 *ab initio* u.p.d.o.p./23c pkt 1 zd. 1 *ab initio* oraz art. 23g ust. 1 zd. 1 *ab initio* u.p.d.o.f.

¹⁰⁷ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, *op. cit.*, s. 943.

¹⁰⁸ Art. 17a pkt 5 w zw. z art. 17c pkt 2 u.p.d.o.p./23a pkt 5 w zw. z art. 23c pkt 2 u.p.d.o.f. W przypadku wspomnianej maszyny budowlanej, rzeczywista wartość netto, która będzie dla finansującego kosztem uzyskania przychodu (przy amortyzacji liniowej) wyniesie 40 000 zł. Sprzedając maszynę za 6 400 i pomniejszając przychód uzyskany z tego tytułu o koszty uzyskania przychodu w wysokości 40 000 finansujący wykaże stratę podatkową w wysokości 33 600 zł (obliczenia własne).

¹⁰⁹ Wynika to z art. 17j ust. 1 u.p.d.o.p./23j ust. 1 u.p.d.o.f. *a contrario*. Z taką interpretacją zgadza się J. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, *op. cit.*, s. 948.

¹¹⁰ Art. 17b ust. 1 pkt 1 u.p.d.o.p./23b ust. 1 pkt 1 u.p.d.o.f.

¹¹¹ Interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 8.10.2008 r., IPPB3/423-1101/08-2/GJ, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=142095-2008-10-08-dyrektor-izby-skarbowej-w-warszawie-ippb3-423-1101-08-2-gj> [dostęp: 14.08.2015]; interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie z 16.10.2008 r., IPPB3/423-1187/08-2/GJ, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=140361-2008-10-16-dyrektor-izby-skarbowej-w-warszawie-ippb3-423-1187-08-2-gj> [dostęp: 14.08.2015]; interpretacja indywidualna Dyrektora Izby Skarbowej w Bydgoszczy z 2.12.2008 r., ITPB3/423-514/08/MH, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=132279-2008-12-02-dyrektor-izby-skarbowej-w-bydgoszczy-itpb3-423-514-08-mh> [dostęp: 14.08.2015].

¹¹² Art. 17g ust. 1 pkt 1 u.p.d.o.p./23g ust. 1 pkt 1 u.p.d.o.f. Swobody tej nie kwestionują organy podatkowe, por. decyzja w sprawie interpretacji prawa podatkowego Dyrektora Izby Skarbowej w Poznaniu z 26.10.2005 r., BD-P/423-16/05/Z, http://msp.money.pl/akty_prawne/interpretacje-podatkowe/podatek;dochodowy;od;osob;prawnych,1189,26372.html [dostęp: 14.08.2015]; pismo Izby Skarbowej w Bydgoszczy z 2.12.2008 r., ITPB3/423-514/08/MH, Serwis Podatkowy 2009 nr 5 s. 55.

¹¹³ Art. 17i ust. 2 u.p.d.o.p./23i ust. 2 u.p.d.o.f.

Aby odpowiedzieć na to pytanie należy zauważyć, że jest to zasadniczo niekorzystne dla finansującego, choć jeżeli finansujący i korzystający są podmiotami powiązanymi, to suma korzyści wynikająca ze znacznego zawyżenia ceny może być wyższa niż w przypadku jej zaniżenia. W konsekwencji pojawia się inne jeszcze pytanie: czy norma prawna dotycząca ustalania ceny na dowolnym poziomie ma charakter *lex specialis* w stosunku do norm prawnych dotyczących skutków podatkowych transakcji zawieranych pomiędzy podmiotami powiązanymi w rozumieniu art. 11 u.p.d.o.p., czy może jest odwrotnie? Pytanie to dotyczy cen dowolnie niskich (tu granicą byłaby zapewne symboliczna złotówka) jak i dowolnie wysokich (tu granicy teoretycznie nie ma). Orzecznictwo przyjmuje, że regulacje dotyczące podmiotów powiązanych mają charakter szczególnie wobec regulacji dotyczących ustalania w/w ceny¹¹⁴. A zatem podmioty powiązane, w wykonaniu opcji zakupu, winny stosować ceny rynkowe.

Choć sformułowana została opinia, że bardziej podatna na zmiany okresu obowiązywania jest umowa leasingu operacyjnego, to również w przypadku leasingu finansowego takie zmiany są zjawiskiem częstym¹¹⁵. Skrócenie umowy, inaczej niż w przypadku leasingu operacyjnego, zawsze skutkuje zmianą sposobu ustalenia ceny wykonania opcji zakupu. Ma to już być cena rynkowa a nie dowolna – w tym także: znacznie odbiegająca od ceny rynkowej. Zwróćmy bowiem uwagę, że możliwość dowolnego ustalenia ceny (w sumie w pewnym sensie ceny preferencyjnej) istnieje tylko po upływie podstawowego okresu umowy¹¹⁶. Takiej też interpretacji dokonują organy podatkowe¹¹⁷. Natomiast w przypadku wydłużenia okresu umowy leasingu finansowego takie konsekwencje nie wystąpią, pod warunkiem jednak, że nie naruszone zostaną konstytutywne cechy takiej umowy, w szczególności te, wskazane w art. 17f ust. 1 u.p.d.o.p./23f ust. 1 u.p.d.o.f.¹¹⁸

W przypadku leasingu operacyjnego kosztem uzyskania przez finansującego przychodu, z tytułu wykonania przez korzystającego opcji zakupu, była rzeczywista wartość netto przedmiotu leasingu. W przypadku leasingu finansowego, przychód finansującego zdaje się być zasadniczo nieobciążony kosztami. Kosztem takim są bowiem wydatki na zakup przez finansującego przedmiot leasingu pomniejszone o spłatę wartości początkowej. Zatem jeżeli spłata wartości początkowej nastąpiła w całości, to przychód zasadniczo nie jest obciążony kosztami. Nie zawsze jednak tak jest, ponieważ suma należnych opłat obejmuje również kwotę wykonania opcji zakupu¹¹⁹, zaś spłata wartości początkowej obejmuje jedynie faktycznie otrzymane przez finansującego opłaty¹²⁰. Jeżeli leasing został skalkulowany w taki sposób, że suma rat leasingowych i opłata

¹¹⁴ Przykładowo wyrok WSA w Krakowie z 11.01.2012 r., I SA/Kr 1988/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/ C755EE4285> [dostęp: 26.08.2015].

¹¹⁵ W. Dmoch, *Podatek...*, op. cit., s. 595.

¹¹⁶ Zgodnie z art. 17g ust. 1 u.p.d.o.p./23g ust. 1 u.p.d.o.f.

¹¹⁷ Por. Interpretacja Naczelnika Pierwszego Mazowieckiego Urzędu Skarbowego w Warszawie z 14.02.2006 r., 1471/DPD1/423/1/06/MK/2, <http://www.epodatnik.pl/interpretacje-podatkowe/wykaz.php?id=207099-2006-02-14-pierwszy-mazowiecki-urzed-skarbowy-w-warszawie-1471-dpd1-423-1-06-mk-2> [dostęp: 26.08.2015].

¹¹⁸ Interpretacja MF z 3.04.2008 r., DD5/8213/43/ZDA/08/PK-54, <http://interpretacje-podatkowe.org/leasing/dd5-8213-43-zda-08-pk-54> [dostęp: 26.08.2015].

¹¹⁹ Art.17j ust. 1 u.p.d.o.p./23j ust. 1 u.p.d.o.f.

¹²⁰ Art. 17a pkt 7 u.p.d.o.p./23a pkt 7 u.p.d.o.f.

wstępna nie pokrywają spłaty wartości początkowej, to cena wykonania opcji zakupu będzie kosztem podatkowym. Ostatecznie, jeżeli finansujący po upływie podstawowego okresu umowy sprzedaż przedmiot leasingu korzystającemu za symboliczną złotówkę, to wykaże stratę podatkową równą różnicy pomiędzy wydatkiem na nabycie przedmiotu leasingu a sumą przychodów (opłata wstępna, raty, cena sprzedaży w wykonaniu opcji zakupu przez korzystającego) zaliczanych na spłatę wartości początkowej¹²¹. Należy z mocą podkreślić, że mówimy tu o stracie jedynie podatkowej. Rata leasingowa była po prostu tak skonstruowana, że część kapitałowa, dla osiągnięcia określonego celu, była odpowiednio niższa, a część odsetkowa odpowiednio wyższa. Przychód osiągany był przez finansującego ze spłaty rat w części odsetkowej, zaś spłata rat w części kapitałowej, z miesiąca na miesiąc, kumulowała stratę podatkową, a przypieczętowała jej powstanie sprzedaż przedmiotu leasingu po odpowiednio niskiej cenie.

W przypadku leasingu gruntów lub prawa wieczystego użytkowania gruntów sytuacja może się skomplikować, gdyby finansujący nabył grunty nieodpłatnie – w spadku lub w drodze darowizny. Finansujący zasadniczo nabywa przedmiot leasingu odpłatnie, stąd też ustawodawca posługuje się pojęciem *wydatki poniesione przez finansującego na nabycie lub wytworzenie*¹²². Wydatki na nabycie byłyby dla finansującego częściowo kosztem uzyskania przychodu w przypadku zbycia gruntu korzystającemu. Czy jeżeli zatem żadnych wydatków nie poniósł, to oznacza, że nie może wykazać kosztów. Ponieważ przepis art. 17g u.p.d.o.p./23g u.p.d.o.f. ma być stosowany odpowiednio, należy opowiedzieć się za wykładnią, że częściowym kosztem dla finansującego będą nie wydatki poniesione na nabycie gruntu a wartość rynkowa tego gruntu. Gdybyśmy się na taką wykładnię nie zgodzili, to należałoby uznać, że leasing gruntów nabytych przez finansującego pod tytułem darmym jest niedopuszczalny – czemu bowiem przy takim nieodpłatnym nabyciu ma być równa suma ustalonych opłat leasingowych¹²³. Na marginesie można jedynie zadać pytanie odnośnie do wykładni wspomnianych przepisów: jeżeli suma opłat ma być równa co najmniej wartości gruntów równej wydatkom na ich nabycie, to jaka ma ona być gdy finansujący nabył grunt okazjnie i wydatki jego były niższe niż wartość gruntów?¹²⁴ Czy decyduje wysokość wydatków poniesionych na nabycia czy wartość gruntów? Przykładowo, zdaniem Bartosiewicza, decyduje wysokość wydatków¹²⁵. Problem ten jest aktualny zarówno w przypadku przeniesienia własności gruntów na korzystającego jak i na osobę trzecią.

Wątpliwości nie brakuje także w przypadku, kiedy przedmiotem leasingu finansowego nie są grunty ale inne środki trwałe podlegające amortyzacji i których własność finansujący zechce przenieść na korzystającego. Czy jeżeli finansujący nabył rzecz pod tytułem darmym to może rozpoznać jakieś koszty uzyskania przychodów w sytuacji,

¹²¹ Do podobnych wniosków dochodzi A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, *op. cit.*, s. 943–944.

¹²² Przykładowo art. 17g ust. 1 pkt 2 u.p.d.o.p./23g ust. 1 pkt 2 u.p.d.o.f. Do tego przepisu odsyła art. 17i ust. 2 *in fine* u.p.d.o.p./23i ust 2 *in fine* u.p.d.o.f.

¹²³ Mowa o nich w art. 17i ust. 1 u.p.d.o.p./23i ust. 1 u.p.d.o.f.

¹²⁴ Problem ten, choć nieco z innej perspektywy, dostrzega również A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, *op. cit.*, s. 947.

¹²⁵ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, *op. cit.*, s. 949.

kiedy odpowiednie przepisy¹²⁶ pozwalają na uznanie za koszty jedynie wydatki poniesione przez finansującego na nabycie przedmiotu leasingu.

W przypadku leasingu operacyjnego jest inaczej. Punktem wyjścia do ustalenia kosztów finansującego nie są poniesione wydatki na przedmiot leasingu ale jego wartość początkowa, na podstawie której ustalamy rzeczywistą wartość netto, która z kolei będzie kosztem uzyskania przychodu¹²⁷. W przypadku leasingu operacyjnego, okoliczność, że finansujący nabył rzecz pod tytułem darmym nie ma znaczenia dla ustalenia kosztów uzyskania przychodu z przeniesienia własności przedmiotu leasingu na korzystającego. Wątpliwe jest, czy przepisy ustaw o podatkach dochodowych mają na celu takie zróżnicowanie sytuacji prawnopodatkowej finansującego. Dlatego należy uznać, że koszt uzyskania przychodu należy ustalać w obu przypadkach w odniesieniu do wartości początkowej przedmiotu leasingu, która w przypadku odpłatnego nabycia równa jest cenie, a w przypadku nabycia nieodpłatnego – zasadniczo wartości rynkowej z dnia nabycia¹²⁸.

W przypadku wykonania opcji zakupu sytuacja prawnopodatkowa korzystającego w leasingu finansowym nie ulegnie diametralnej zmianie. Cena nabycia nie będzie dla niego kosztem w dacie poniesienia a jedynie zwiększy wartość początkową przedmiotu leasingu a ostatecznie – wysokość odpisów amortyzacyjnych¹²⁹.

PODSUMOWANIE

Często stawia się pytanie, czy bardziej opłacalny jest leasing operacyjny czy finansowy? Zwróćmy uwagę, że użyte pojęcia sugerują, że chodzi o „opłacalność podatkową” – nikt się bowiem nie pyta, czy bardziej opłacalny jest leasing pośredni czy bezpośredni. Co więcej, niewiele warte jest podsumowanie, które nie próbuje udzielić odpowiedzi na tak sformułowane pytanie. Niestety trudno jest udzielić jednoznacznej odpowiedzi bez rozważenia wszelkich aspektów opłacalności.

Co należy brać pod uwagę przy ocenie tej opłacalności – przyjmijmy w tym miejscu punkt widzenia korzystającego:

1. W przypadku leasingu finansowego koszt podatkowy stanowi rata leasingowa w części odsetkowej, w przypadku leasingu operacyjnego – w całej wysokości. Ponadto, gdyby rozważać, przykładowo, zakup na raty (zamiast leasingu finansowego) albo alternatywnie leasing operacyjny drogiego samochodu osobowego, tzn. takiego, którego wartość przekracza 20 tys. euro należy pamiętać, że właściciel tego samochodu, odpisów amortyzacyjnych może dokonać od kwoty nieprzekraczającej 20 tys. euro¹³⁰ zaś korzystający w leasingu operacyjnym w koszty zaliczy całą ratę.

¹²⁶ W szczególności art. 17g ust. 1 pkt 2 u.p.d.o.p./23g ust. 1 pkt 2 u.p.d.o.f.

¹²⁷ Art. 17c pkt 2 u.p.d.o.p./23c pkt 2 u.p.d.o.f.

¹²⁸ Art. 16g ust. 1 pkt 1 i 3 u.p.d.o.p./22g ust. 1 pkt 1 i 3 u.p.d.o.f. Analizowany problem dostrzega również J. Marciniuk, *Podatek...*, *op. cit.*, s. 650, który, jak się wydaje, dopuszcza możliwość takiego zróżnicowania.

¹²⁹ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, *op. cit.*, s. 944.

¹³⁰ Art. 16 ust. 1 pkt 4 u.p.d.o.p./23 ust. 1 u.p.d.o.f.

Innymi słowy – im droższy samochód, tym atrakcyjność leasingu operacyjnego wzrasta.

2. W przypadku leasingu finansowego przedmiot leasingu amortyzuje korzystający a w przypadku leasingu operacyjnego – finansujący. W przypadku zwrotnego leasingu operacyjnego, korzystający może optymalizować wysokość swych zobowiązań podatkowych. Ma bowiem do wyboru: albo amortyzować swój środek trwały albo sprzedać go finansującemu a następnie leasingować i w koszty odpisywać całe raty leasingowe. Atrakcyjność tego rozwiązania jest największa, gdy środek trwały został już uprzednio całkowicie zamortyzowany przez korzystającego a odpisy amortyzacyjne zaliczone zostały przez niego w koszty podatkowe.
3. W przypadku środków, które nie podlegają amortyzacji, np. grunty niezabudowane, sytuacja jest najmniej korzystna, ponieważ korzystający nie może amortyzować tych gruntów, a w koszty, niestety, może zaliczyć jedynie część odsetkową raty – przypomnijmy, że dopuszczalny jest tu jedynie leasing finansowy.
4. W przypadku leasingu finansowego, traktowanego na gruncie VAT jako dostawa towaru, podatek VAT należy zapłacić „z góry”, to znaczy za cały okres trwania umowy, w przypadku leasingu operacyjnego VAT doliczany jest do każdej raty.
5. W przypadku leasingu finansowego opodatkowana VAT-em jest rzecz (a raczej jej dostawa). To oznacza, że stawka VAT wynika z tego, jaką stawką jest opodatkowana dana rzecz (najczęściej i tak będzie to stawka najwyższa – 23%). Ale w przypadku towarów używanych może być inaczej. W przypadku leasingu operacyjnego opodatkowana jest usługa. Jest nią usługa leasingowa (powiedzmy – rodzaj najmu). W tym wypadku stawka wynosi zawsze 23%.
6. Przeniesienie własności po zakończeniu umowy leasingu finansowego może nastąpić po zasadniczo dowolnie niskiej cenie. W przypadku leasingu operacyjnego cena ta nie powinna być niższa niż hipotetyczna wartość netto danego środka trwałego. Jeżeli będzie niższa, to organ podatkowy ustali jej cenę rynkową.

Jednakże tym, którzy domagają się odpowiedzi co do opłacalności podatkowej „tak w ogóle” można z pewną ostrożnością odpowiedzieć, że w okresie obowiązywania umowy bardziej atrakcyjny dla korzystającego jest leasing operacyjny¹³¹ ale po zakończeniu umowy, w wykonaniu tzw. opcji kupna bardziej atrakcyjny jest leasing finansowy. W praktyce okazuje się, że dla korzystających, dużo większe znacznie ma rozliczenie na dzień zakończenia umowy aniżeli korzyści uzyskiwane w trakcie jej wykonywania. W latach 2009–2013 leasing finansowy wybierało od ok. 76% do blisko 90% korzystających¹³².

Atrakcyjność leasingu operacyjnego jest natomiast większa dla konsumenta, który jednak nie może czerpać korzyści z amortyzacji środka trwałego, przewidzianej dla leasingu finansowego. Ponadto, nie ma on żadnej możliwości odliczenia VAT-u. Czynniki te przekładają się na zainteresowanie leasingiem konsumenckim. Udział tej formy

¹³¹ A. Bartosiewicz, R. Kubacki, *PIT. Komentarz...*, *op. cit.*, s. 937 wskazuje, że dla korzystającego, s. 942 – że dla stron.

¹³² Z. Bara, B. Zeneli, *Rozwój branży leasingowej w Polsce w latach 2009–2013*, *Finanse i Prawo Finansowe* 2015, nr II(1), s. 14.

leasingu na tle leasingu dwustronnie profesjonalnego wyniósł w latach 2010–2013 ok. 10%, choć w roku 2009 – blisko 20%¹³³.

Jeżeli natomiast chodzi o rozwój samej branży leasingowej, to w latach 2009–2013 odnotowano 50% wzrost wartości przekazanych w leasing ruchomości, do poziomu ok. 30 mld zł netto. Przedmiotami leasingu w blisko 95% były pojazdy, maszyny i urządzenia¹³⁴. Nieruchomości cieszyły się około 25 razy mniejszym zainteresowaniem. I jest to, jak na razie, tendencja malejąca. W analizowanym okresie spadek wyniósł ok. 20% do poziomu 1,42 mld zł brutto.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 6 IV 1993 r. w sprawie zaliczenia przedmiotu najmu lub dzierżawy rzeczy albo praw majątkowych do składników majątku stron tych umowy (Dz.U. Nr 28, poz. 129).
- Ustawa z 23 IV 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.).
- Ustawy z 26 VII 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 17 I 2012 r., poz. 361 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 15 II 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (t.j. Dz.U. z 30 V 2014 r., poz. 851 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 11 III 2013 r., poz. 330 z późn. zm.).
- Ustawa – Ordynacja Podatkowa z 29 VIII 1997 r. (t.j. Dz.U. z 10 V 2012 r., poz. 749 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 7 X 1999 r. o języku polskim (t.j. Dz.U. z 02 II 2011 r., Nr 43, poz. 224).
- Ustawa z dnia 26 VII 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 74, poz. 857).
- Ustawa z dnia 6 IX 2001 r. o zmianie ustaw: o podatku dochodowym od osób fizycznych, o podatku dochodowym od osób prawnych oraz o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym (Dz.U. Nr 106, poz. 1150).
- Ustawa z 11 III 2004 r. o podatku od towarów i usług (t.j. Dz.U. z 29 VII 2011, Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 16 XI 2012 r. o redukcji niektórych obciążeń administracyjnych w gospodarce (Dz.U. z 2012 r., poz. 1342).

Książki

- Bartosiewicz A., Kubacki R., *PIT. Komentarz LEX*, Warszawa 2015.
- Bieniek G. i inni, *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga III. Zobowiązania*, tom 2, Warszawa 2002.
- Dauter B., Gomułowicz A., *Koszt podatkowy. Aspekt teoretyczny i orzecznicy*, Warszawa 2008.
- Dmoch W., *Podatek dochodowy od osób prawnych*, Warszawa 2015.
- Kubacki R., *Koszty uzyskania przychodów w podatkach dochodowych*, Wrocław 2014.
- Małecki P., Mazurkiewicz M., *CIT. Podatki i rachunkowość*, Warszawa 2015.
- Marciniuk J. (red.), *Podatek dochodowy od osób fizycznych. Komentarz*, Warszawa 2014.
- Nykiel W., Mariański A. (red.), *Komentarz do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych*, Gdańsk 2015.
- Obońska A., Waclawczyk A., Walter A., *Podatek dochodowy od osób prawnych*, Warszawa 2014.

¹³³ *Ibidem*, s. 12–13.

¹³⁴ *Ibidem*, s. 16.

- Panowicz-Lipska J. (red.), *System Prawa Prywatnego*, Tom 8, Warszawa 2004.
Sokołowska-Strug E. (red.), *Leksykon VAT*, Warszawa 2014.
Turzyński M., *Rachunkowość leasingu na tle regulacji prawa cywilnego i podatkowego*, Ostrołęka 2004.
Walińska E. (red.), *Ustawa o rachunkowości. Komentarz*, Warszawa 2013.

Czasopisma

- Bara Ż., Zeneli B., *Rozwój branży leasingowej w Polsce w latach 2009–2013*, *Finanse i Prawo Finansowe* 2015 nr II (1).
Jędrzejewska K., *Sukcesja także w leasingu*, *Gazeta Prawna* z 12.05.2015.
Pęczyk-Tofel A., *Podatkowe skutki cesji umowy leasingu*, *MoPod* 2007 Nr 11.
Snopczyński M., *Zmiany w opodatkowaniu leasingu w podatku dochodowym i w podatku od towarów i usług*, *MoPod* 2001, Nr 11.

Orzecznictwo

- Orzeczenie TSUE z dnia 17.01.2013 r. w sprawie C-224/11, *BGŻ Leasing sp. z o.o. przeciwko Dyrektorowi IS w Warszawie*, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d0f130d5399ae05aecec445c83b698c8162a87bf.e34KaxiLc3eQc40LaxqMbN4OchyTe0?text=&docid=132522&pageIndex=0&doclang=pl&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=667958> [dostęp: 15.06.2015].
Wyr. NSA z 8 VI 1995 r., SA/Po, 416/95, POP 1998, nr 4, poz. 135.
Wyr. NSA z 2 IV 1996 r., SA/Ka 1405/95, POP 1998, nr 2, poz. 56.
Wyr. WSA w Warszawie z 26 III 2007 r., III SA/Wa 2431/06, OSG 2008, nr 10, poz. 86.
Wyr. WSA w Warszawie z 29 VII 2007 r., III SA/Wa 1516/07, LEX nr 465025.
Wyr. WSA z 3 IX 2008 r., III SA/Wa 637/08, LEX nr 465864.
Wyr. WSA w Warszawie z 25 IX 2008 r., III SA/Wa 847/08, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/ftoxb/wsa,III-SA-Wa-847-08,interpretacje_podatkowe/ [dostęp: 19.11.2015].
Wyr. WSA w Warszawie z 20 II 2009 r., III SA/Wa 1519/08, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/nimvd/wsa,III-SA-Wa-1519-08,interpretacje_podatkowe_podatek_dochodowy_od_osob_fizycznych/6/ [dostęp: 19.11.2015].
Wyr. WSA w Białymstoku z 1 IV 2009 r., I SA/Bk 614/08, *Jurisdykcja Podatkowa* 2009, Nr 4.
Wyr. WSA w Warszawie z 5 VI 2009 r., III SA/Wa 424/09, LEX nr 511327.
Wyr. NSA 24 VI 2009 r., II FSK 247/08, *Monitor Podatkowy* 2009, Nr 9.
Wyr. WSA w Gdańsku z 1 VII 2009 r., I SA/Gd 270/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/A375E842C0> [dostęp: 19.11.2015].
Wyr. WSA we Wrocławiu z 28 I 2010 r., I SA/Wr 1637/09, <http://www.lexlege.pl/orzeczenie/24050/i-sa-wr-1637-09-wyrok-wojewodzkiego-sadu-administracyjnego-siedziba-we-wroclawiu/> [dostęp: 15.06.2016].
Wyr. WSA w Łodzi z 10 II 2010 r., SA/Łd 1059/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/A9B4D20F7D> [dostęp: 15.08.2015].
Wyr. NSA z 23 III 2010 r., II FSK 1733/08, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/4EFB5C91F9> [dostęp: 19.11.2015].
Wyr. WSA w Warszawie z 24 III 2010 r., III SA/Wa 1888/09, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/7CFCAE9849> [dostęp: 15.06.2016].
Wyr. NSA z 19 I 2011 r., II FSK 1546/09, <http://www.lexlege.pl/orzeczenie/264559/ii-fsk-1546-09-wyrok-naczelnego-sadu-administracyjnego/> [dostęp: 19.11.2015].
Wyr. WSA w Poznaniu z 9 VI 2011 r., I SA/Po 55/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/4B6A002103> [dostęp: 19.11.2015].

- Wyr. WSA w Białymstoku z 11 X 2011 r.; I SA/Bk 314/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/1995878CEC> [dostęp: 19.11.2015].
- Wyr. WSA w Krakowie z 11 I 2012 r., I SA/Kr 1988/11, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/C755EE4285> [dostęp: 26.08.2015].
- Wyr. NSA z 18 IV 2012 r., II FSK 1755/10, <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/DAA1C8C127> [dostęp: 19.11.2015].
- Wyr. WSA w Łodzi z 24 VII 2012 r., I SA/Łd 689/12; <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/2A44C-C5D3F> [dostęp: 19.11.2015].
- Wyr. NSA z 6 III 2013 r., II FSK 1332/11, http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/CCF3_A88CA9 [dostęp: 19.11.2015].
- Wyr. NSA z 21 VI 2013 r.; II FSK 2216/11, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/giawt/nsa,II-FSK-2216-11.podatek_dochodowy_od_osob_prawnych/ [dostęp: 19.11.2015].
- Wyr. NSA z 15 X 2013 r., II FSK 2898/11, http://www.orzeczenia-nsa.pl/wyrok/ii-fsk-2898-11/podatek_dochodowy_od_osob_fizycznych_w_tym_zryczaltowane_formy_opodatkowania/1f4c3c7.html [dostęp: 19.11.2015].
- Wyr. NSA z 14 IV 2015 r., II FSK 187/13, http://www.orzeczenia.com.pl/orzeczenie/225yz/nsa,II-FSK-187-13.podatek_dochodowy_od_osob_prawnych/ [dostęp: 14.08.2015].

OPŁATY LEASINGOWE I ICH PRAWNOPODATKOWA KWALIFIKACJA

Streszczenie

Trudno jest wskazać opłacalność zawierania umów leasingu bez odwołania się do przepisów prawa podatkowego. Trudności te wzrastają w przypadku podmiotu (korzystającego) posiadającego alternatywną możliwość zawarcia umowy kredytu. Także studenci prawa, których znajomość leasingu jest bardziej intuicyjna, opłacalności takich umów, po chwili namysłu, upatrują w korzyściach podatkowych. Umowa leasingu zdefiniowana w art. 709¹ k.c. i rozwijana w kolejnych przepisach Kodeksu cywilnego, z perspektywy przedsiębiorcy nie jest regulacją autonomiczną. Nie jest nawet regulacją posiadającą znaczenie wiodące. Można wręcz powiedzieć, że bez uwzględnienia konsekwencji prawnopodatkowych jej znaczenie jest znikome. Biorąc powyższe pod uwagę, artykuł niniejszy podejmuje próbę analizy tych kwestii, które decydują o opłacalności umowy leasingu. Przedmiotem analizy stają się zatem płatności korzystającego – on to bowiem jest podmiotem, który ma podjąć decyzję o zawarciu umowy leasingu. Obok i raczej w tle tak zorientowanej analizy przedstawiony jest status prawnopodatkowy finansującego. Ostatecznie jego status jest skorelowany ze statusem korzystającego. Kwalifikacja przepływów finansowych w ostatecznym rozrachunku polega na przyporządkowaniu im kategorii prawnopodatkowych: przychód, koszt, ewentualnie – neutralne podatkowo. W kategorii kosztów lokują się odpisy amortyzacyjne, dlatego też ustalenie, kto jest uprawniony do ich dokonywania, ma istotny wpływ na decyzje o nawiązaniu stosunku leasingu i na treść tego stosunku. Aby zachować typową kolejność czynności prawnych i zdarzeń w ramach stosunku zobowiązaniowego, kolejność kwestii finansowych analizowanych w ramach niniejszego artykułu odpowiada sekwencji: nawiązanie stosunku prawnego – jego wykonywanie – zakończenie umowy leasingu.

Słowa kluczowe: *limit operacyjny, leasing, leasing finansowy, opcja wykupu*

LEASE FEES AND THEIR LEGAL AND TAX CLASSIFICATION

Summary

It is difficult to indicate the profitability of lease contracts without reference to the provisions of tax law. The difficulties increase in case of a lessee (user) that has an alternative possibility to enter into a loan agreement. Also students of law, whose knowledge of lease is rather intuitive, after a moment's reflection, watched for profitability of such contracts in tax advantages. A lease contract defined in Article 709¹ CC and developed in the successive provisions of the Civil Code, from the perspective of an entrepreneur, is not an autonomous regulation. It is even not a regulation of major significance. If legal and tax consequences are not taken into account, it can be stated that it is of little importance. Therefore, the article makes an attempt to analyse the issues that are decisive factors in the profitability of a lease contract. Thus, the article analyses lessees' payments since they are entities making decisions to enter into lease contracts. In the background of such an analysis, the legal and tax status of a lessor is presented. It is eventually correlated with the status of a lessee. The classification of financial flows consists in matching them to legal and tax categories: revenue, cost, and probably tax neutral one. The category of costs includes depreciation charges. That is why determining who is entitled to them has a significant impact on the decision to enter into a lease contract and its contents. In order to maintain a typical sequence of legal activities and events within the contractual obligations relationship, the article analyses financial issues in the following order: entering into a legal contract, its implementation and a lease contract termination.

Key words: limit of operating lease, lease, capital lease, option to acquire ownership of an asset